

KISUN ENSIKOTIPAKETTI

KISU
Kissojen suojelu ry

www.kissojensuojelu.fi

ENSIKOTIPAKETTI

Kissojen suojelu – Kisu ry

Kissojen suojelu – Kisu ry on hädänalaisten kissojen oma yhdistys, joka toimii Pirkanmaan alueella vapaaehtoisvoimin kissojen tarpeen mukaan. Kisun tarkoituksena on auttaa hädänalaisia kissoja, etsiä kodittomille kissoille uusi koti, edistää eläinsuojelutyötä ja vastustaa kaikenlaista eläinten väärinkäyttöä ja rääkkäystä.

Sisällys

Ensikotina oleminen	3	Herpes	21
Kiireisimmät alkutoimenpiteet		Calici	21
kissan saapuessa ensikotiin	3	lentulehdus	21
Yleistä	4	Klamydia	22
Kulujen korvaus	5	Paiseet	22
Kissanruoka ja -hiekkä	5	Raivotauti, rabies	22
Lääkekulut	5	Toksoplasmoosi	23
Eläinlääkärit	5	<i>Toksoplasmoosi ihmisellä</i>	23
Kissan hoito ensikodissa	6	Virtsatieongelmat	23
Ensimmäiset hetket	6	<i>Virtsaamishäiriön kliiniset oireet</i>	23
Eristys	6	Giardia	23
Madotus	7	<i>Esiintyminen, oireet ja seuraukset</i>	23
Rokotus	7	<i>Infektion estäminen</i>	24
Leikkaus	7	Synnytys ja pienten pentujen hoito	25
Ruokinta	8	Tiine kissa	25
Kissanhiekkä	8	Jos olet apuna synnytyksessä	25
Heinät	9	Jos emo ei imetä tai emoa ei ole	26
Turkki	9	<i>Ruokinta</i>	26
Kynnet	9	<i>Pissatus</i>	26
Säännöt	10	<i>Kiinteään ruokaan siirtyminen</i>	26
Virikkeet ja leikki	10	Pentueen eristäminen	26
Kissailmoituksen laatiminen	10	Pentueen madottaminen	26
Kissojen kieli ja laumadynamiikka	12	Kissan iän arviointi	27
Lauma ja hierarkia	12	Mitä kissa osaa minkä ikäisenä?	27
Kissojen mielentilan tulkintaa	12	Kissan luovutus uuteen kotiin	28
Kissasekametelisoppa	13	Uuden kodin haastattelu	28
Arka kissa	14	Entä jos ei halua antaa kissaa	
<i>Vinkkejä kesytykseen</i>	14	kotiehdokkaalle?	29
Villiintynyt kissa	15	Luovutussopimuksen täyttö	29
Terveys ja sairaudet	16	Laskun maksaminen	30
Varoajoista	16	Kissan palautus	30
Löytökissojen yleisimmät vaivat	16	Ohjeita annettavaksi uuteen kotiin	30
Madotus	17	Ruokinta	30
Kastratio ja sterilaatio	17	Madotus	31
Tyttökissa ja kiima	17	Ulkokissa	31
Leikkaukseen liittyviä myyttejä	17	<i>Vapaasti ulkoileva kissa</i>	31
Nälkiintyneet kissat	18	Rokotukset	32
Kuume	18	Kissan väritys	32
Kissaflunssa	18	Muuta tärkeää	32
Korvapunkit	18	Jos kadotat kissan	32
Ripuli	19	Ilmoita kadonneesta/löytyneestä	33
Kissarutto eli Parvo	19	Jos löydät kissan	33
Hengitystieinfektiot	20	Kisun jäsenyys	33
Tarttuva vatsakalvon tulehdus, FIP	20	Lopuksi	33
Kissan leukoosi, FeLV	20	Ensikodille	33
Kissan immuunikato, FIV	21	Lähteet	33

Ensikotina oleminen

Kiireisimmät alkutoimenpiteet kissan saapuessa ensikotiin

Toimenpiteet, jotka sinun tulee tehdä **viikon sisällä** kissan saapumisesta ensikotiin:

1. **Eristä madottamaton kissa muista eläimistä viikoksi.** Viikossa ehdit hoitaa madotuksen ja todennäköisesti myös tarkistamaan sekä hoitamaan korvat (ellei kissa ole kovin arka) punkkien varalta. Eristysohjeet löytyvät kohdasta Eristys s. 6.
2. **Lähetä Minnalle** (minna.holtta@hyvaihme.com) **laatimasi ilmoitus ja kuva luovutettavasta kissasta.** Minna laittaa tiedot Kisun nettisivujen Kodittomat kissat -sivulle. Katso neuvoja kohdasta **Kissailmoituksen laatiminen s. 10.** Tarvittaessa neuvoja ja kuvausapua voit kysellä myös muilta Kisun toimijoilta, ensikotien sähköpostilistalla ym.
3. Madota kissa (ks. lisätietoja kohdasta Madotus s. 7).

Toimenpiteet, jotka sinun tulee tehdä **2 - 4 viikon sisällä** kissan saapumisesta ensikotiin:

Rokotuta ja leikkauta kissa. Jos kissa on kesy, eläinlääkärikäynti kannattaa tehdä mahdollisimman pian. Jos taas kyseessä on arka kissa, voi eläinlääkärinä siirtää muutaman viikon päähän.

HUOM! Jos ensikotiisi tulee rokottamaton kissa, **älä ota lisää rokottamattomia kissoja ennen kuin olet rokotuttanut aiemmat kissat ja odottanut viikon rokotuksen tehon alkamista.** Jos ensikotiyhteyshenkilösi kuitenkin tarjoaa sinulle lisää rokottamattomia kissoja, voit muistuttaa häntä tästä karanteenuskäytännöstä.

Yleistä

Ensikodin pitäjäksi voi ryhtyä jokainen, jolla on säännölliset elämäntavat, halua auttaa ja huolehtia elävästä olennot, kiinnostus kissoihin, ja joka tulee toimeen myös ihmisten kanssa. Kissat vaativat päivittäin säännöllisen hoidon ja ensikodin pitäjän tulisi olla erityisesti luotettava ja turvallinen ihmiskontakti kissoille. Kodin on oltava myös fyysisesti turvallinen, esim. parvekkeella tulisi olla lasitus tai verkko, samoin kuin tuuletusikkunoissa suojat. Tämä varmistaa sen, etteivät kissat karkaa ikkunoiden tai parvekkeen kautta. Kisun ensikodit sitoutuvat olemaan tupakoimatta sisällä. Kissa on siisti eläin ja nauttii myös siististä kodista, joten kodin on oltava perussiisti kissojenkin hyvinvoinnin kannalta. Kissojen katsojien tullessa käymään on siisteyteen erityisesti kiinnitettävä huomiota.

Ensikodin pitäjän tulee luonnollisesti olla kiinnostunut kissoista ja kaikkeen niiden hoitoon liittyvästä. Jotkut löytökissat saattavat tulla huonokuntoisina ensikotiin ja tarvita säännöllistä lääkitystä, joten myös tämän puolen pitää onnistua hoitajalta. Kisun kokeneemmat aktiivit antavat toki opastusta ja neuvoja aloittaville ensikodeille. Ensikodista kissat jatkavat uusiin koteihinsa. Ensikodin pitäjän on siis oltava valmis myös luopumaan kissoistaan, tai muuten hänellä on pian melkoinen lauma koossa. Joskus toki joku kissoista löytääkin kotinsa juuri ensikodista. Lisäksi ensikodin pitäjä tarvitsee myös ripauksen ihmistuntemusta ja taitoa tulla ihmisten kanssa toimeen, sillä hänen tehtävänä on varmistaa, että kissat pääsevät hyviin koteihin.

Kisun ensikoti voi itse valita ottaako hoitoonsa pelkästään kesykissoja vai myös arkoja kissoja. Arat kissat tulevat yleensä maataloilta, joissa niillä on ollut jonkinlainen kontakti ihmiseen, mutta ne eivät ole tottuneet silytyksiin tai hoitotoimenpiteisiin. Arat kissat ovat yleensä heti sisäsiistejä ja muutenkin hyvin helppoja hoidettavia; ovathan ne alkuajat piilossa sängyn alla tai kaapin päällä, eli hyvin huomaamattomia. Arkojen kissojen (erityisesti pentuiän ylittäneiden) kanssa tulee kuitenkin varautua siihen, että ne voivat olla ensikodissa **useammankin kuukauden**. (Aran kissan kesytysohjeita kohdassa Arka kissa s. 14). Lisäksi tällaista ulkoa tullutta kissaa ei saa luovuttaa uuteen kotiin kahteen viikkoon, jotta terveydentilasta voidaan varmistua. **Minimiaika ensikodissa ulkoa tulevalle kissalle on siis kaksi viikkoa.**

Ensikodin pitäjän olisi hyvä huolehtia, että omat rokotukset ovat kunnossa (jäykkäkouristus). Jotkut ensikodit ovat tarkentaneet myös koti- ja henkilövakuutuksiaan. Kisu ry:llä ei ole mahdollisuutta korvata hoitokissojen aiheuttamia vahinkoja ensikodin irtaimistolle, joten irtaimisto kannattaa suojata mahdollisilta raapimisilta, pissaamisilta ynnä muilta kissojen mahdollisilta tekemisiltä. **Lisäksi ensikodin omilla kissoilla tulee olla voimassa oleva rokotus ainakin kissaruttoa ja kissaflunssaa vastaan. Huomioi, että Kisu ei korvaa hoitoa omaan kissaan tarttuneista taudeista, joita vastaan on olemassa rokotus. Sairauskuluja ei myöskään korvata, jos ensikoti ei ole noudattanut tämän paketin ohjeita.**

Kulujen korvaus

Kissanruoka ja -hiekkä

Ruoka ym. kuluja korvataan tällä hetkellä niille ensikodeille, joille ei ole taloudellisesti mahdollista maksaa niitä itse. Lahjoitusruokia jaetaan ensikodeille tarpeen mukaan pääasiassa ensikotitapaamisissa ja muissa yhdistyksen tapahtumissa.

Peruskuntoisille kissoille voi ensikodissaoloajan antaa ns. kaupan märkäruokia ja raksuja. Huonokuntoisille kissoille voi tarjota myös jauhelihaa, sekä pieniä määriä esim. possun sydäntä tai kieltä, tai muuta edullista lihaa vahvistamaan oloa. Korvattavien ruokien ja hiekköjen listauksen saat ensikotipaketin ohessa. Myös samaan hintaluokkaan listattujen kanssa meneviä ruokia korvataan.

Lääkekulut

Kaikki ensikotiin tuotavien kissojen kohtuulliset lääkekulut korvataan. Mikäli eläinlääkäritarkastuksessa tulee esille aloittaa säännöllinen lääkehoito, tulee tästä kertoa myös ensikodin yhteyshenkilölle. Jos on syytä olettaa, että ensikotikissa on tartuttanut matoja tai esim. korvapunkkeja ensikodin omiin kissoihin, Kisu korvaa nämä hoidot. Kisu ei korvaa tauteja, jotka tarttuvat ensikodin omiin kissoihin, jos tautia vastaan voidaan ottaa rokotus, tai jos kissojen eristyksestä ei ole pidetty huolta tässä ohjeessa mainitulla tavalla.

Eläinlääkärit

Lähes kaikki tamperelaiset ja monet ympäristökuntien eläinlääkärit laskuttavat yhdistystä suoraan. Kissalle aikaa varatessa kannattaa eläinlääkäriltä varmistaa, että laskutus onnistuu. Mikäli joudut maksamaan laskun itse, ota kuitti talteen ja lähetä se tilinumerosi kera taloudenhoitajalle, niin lasku korvataan sinulle.

Sanna Teissala

Sarvelantie 8

37800 Akaa

tai skannattuna: sanna.teissala@gmail.com

Kisu suosittelee käytettävien seuraavia eläinlääkäreitä:

Ahlman

Tuija Setälä ja Emmi Ahokas (Orivesi)

Hervannan Eläinlääkärit

Inka-Mari Anttila

Kunnan eläinlääkäri, Kangasala

Pirkanmaan pieneläinklinikka

Kissan hoito ensikodissa

Ensimmäiset hetket

Uusi tulokas kissalaumaan on syytä eristää (ks. s. 6 Eristys), jotta mahdolliset loiset/taudit eivät tartu toisiin kissoihin.

Ensikotikissat tulee pitää sisällä, ellei ensikodilla ole tarjota ympäriinsä - myös ylhäältä - aidattua ulkoaitausta. Jos kissa ulkoilee parvekkeella, parvekkeen tulisi olla verkoitettu. Ensikotikissaa ei saa ulkoiluttaa valjaissa. **Muista, että kissa karkaa erittäin helposti raollaan olevista ikkunoista, ovista, parvekkeelta yms. Täysikasvuinen kissa pystyy repimään hyttysverkon helposti rikki. Huomioi, että aikuinen kissa saattaa mahtua jopa 4cm raosta.** Ulkoiluun tottuneille kissoille sisälläolo voi olla rankkaa, mutta ensikoti onkin vain väliaikainen koti. Talteenotettu kissa tottuu kuitenkin useimmiten nopeasti sisäkissaksi.

Kun sinulle tulee kissa, kirjoita kaikki tiedot ja päivämäärät ylös. Perusta kissakansio tai -vihko. Ylös kannattaa laittaa ainakin **talteenottopaikkakunta, talteenottopäivämäärä, miksi otettu talteen, kuka toi/haki.** Myös seuraavat tiedot voit kirjata ylös jos saat ne tietoosi: ikä, kunto, edistymisen/parantumisen, lääkärikäynnit ja lääkitykset, leikkaus ja tatuointi (jos on). Kissan lähtiessä uuteen kotiin myös luovutustiedot: kenelle ja koska. Ota luovutuspaperista uuden omistajan tiedot tarkasti ylös.

Jos olet huolissasi kissan voinnista, ota heti yhteys ensikotivastaavaan. Kissan ei ole normaalia olla syömättä yli 24 tuntia. Pennun syömättömyyteen tulee reagoida jo 6 tunnin jälkeen. Kissan ei ole normaalia oksentaa monta kertaa päivässä ja monena päivänä peräkkäin. Kissan poikkeava käytös saattaa myös olla merkki sairaudesta.

Eristys

Tämä kappale ei koske ensikoteja, jotka ovat ilmoittaneet, ettei heillä ole eristysmahdollisuutta. Tällaisiin ensikoteihin sijoitetaan vain erittäin matalan tautiriskin kissoja. Ensikodeissa, joissa ei ole omia kissoja, ei eristykseen puuttuminen haittaa, kunhan kotiin ei tule muita ensikotikissoja silloin kun edelliset ovat vielä talossa.

Varsinkin maataloilta, lähes luonnon armoilta tuleva kissa on usein nälkäinen ja väsynyt, ja nukkuu ensin paljon. Järjestä tulokkaalle rauhallinen ”yksiö” vähintään viikoksi. Jos ensikotia mietityttää, miten oma lauma ja uusi jäsen tulevat toimeen keskenään, voidaan aluksi pitää eristetyn huoneen ovea raollaan niin, että siitä pystyy haistelemaan puolin ja toisin mutta uhkaavaa tappelutilannetta ei pääse syntymään (ks. tarkemmin kappale ”Kissojen kieli ja laumadynamiikka s. 12).

”Yksiö” voi olla yksi huone, jos pystyy sellaisen järjestämään. Usein eristykseen on myös käytetty saunaa ja/tai pesuhuonetta.

Kisu edellyttää eristykseltä seuraavia asioita:

- Oma hiekkalaatikko ja ruokinta
- Eristettyjen kissojen käsittelyn jälkeen käsien pesua, ja sairaan kissan käsittelyn jälkeen käsien desinfiointia.

- Jos kissalla on tarttuvia ulkoloisia ja/tai tauteja, edellytetään päällivaatteiden vaihtoa.
- Eristystilan pesemistä huolellisesti (mielellään desinfiointia) eristyksen päättymisen jälkeen. Tarvittaessa yhdistykseltä saa lainaksi höyryimurin ja desinfiointiaineksi VirkonS:ää.

Eristysohje koskee uutta kissaa, joka tulee ensikotiin, tai kun kissa sairastuu tarttuvaan tautiin. Jos kissa sairastaa kissaruttoa tai muuta erityisen vakavaa tarttuvaa tautia, sovitaan eristämisestä erikseen ensikotivastaavan kanssa.

Madotus

Löytökissa on syytä madottaa aina. **Madotus matolääkkeen ohjeen mukaan ja uusintamadotus kahden viikon kuluttua.** Uusintamadotus on tärkeää siksi, ettei matolääke tehoa loisten kotelovaiheeseen; kotelot kuoriutuvat kahden viikon päästä.

Jos **Axilurilla** tai **Flubenolilla** madotuksen jälkeen oireet (vatsan pömpötys, laihuus, yskeminen) jatkuvat, madota vielä **Droncitilla** leveän heisimadon poissulkemiseksi. Jos tämäkään ei auta, käytä kissa lääkärissä.

HUOM! Eläinlääkärillä annettavaan **Profender-** tai vastaavaan kuuriin kysy aina ensin ensikotivastavalta lupa (näitä voidaan käyttää jos madotus mahdotonta muutoin).

Katso ohjeet pentueen madottamisesta kohdasta Synnytys ja pienten pentujen hoito s. 25.

Rokotus

HUOM! Kysele ensikotimeilissä mahdollista kimpakyytiä ennen kuin varaat eläinlääkäriin aikaa!

Kaikki ensikotiin tulevat kissat rokotetaan ensikodin toimesta (ellei tiedossa ole että olisi juuri rokotettu). Aikuiselle riittää yksi rokotus vuodessa. Kisun pennuille ensimmäinen rokotus annetaan 11-12 viikon ikäisenä. Pennun tehosterokotus jää uuden kodin vastuulle (poikkeustilanteessa Kisun toimesta rokotetaan toisenkin kerran, mutta näistä tulee kysyä ensikotivastavalta).

Rokotuksen jälkeen kissan on oltava ensikodissa ainakin kolme päivää (ks. Varoajoista s. 16). Joillekin kissoille rokotus aiheuttaa ripulia. Jos kissalle tulee ripuli, kissan luovutusta siirretään, kissa hoidetaan terveeksi, ja sitten vasta luovutetaan.

Leikkaus

Kaikki Kisun yli 6 kk vanhat kissat tulee leikkauttaa ennen luovuttamista uuteen kotiin.

Nartuilla sisäiset tikit voivat aiheuttaa turvotusta ja mahaan voi tulla nestepatti, joka lähtee pois heti kun tikit nahan sisällä sulavat.

Kauluria tai sukkapukua voi käyttää oman harkinnan mukaan (muista mainita eläinlääkärille jos et halua kauluria tai sukkapukua kissalle leikkauksen jälkeen). Kisulaisten oman kokemuksen perusteella kauluria ei suositella käytettäväksi ja varsinkin arkojen kissojen kanssa näiden suojausvälineiden käyttö saattaa aiheuttaa enemmän haittaa kuin hyötyä. Tarkkaile päivittäin kissan haavaa ettei se ole tulehtunut eli punoittava tai märkivä.

Ruokinta

Pyydä ensikotivastaavaltasi taulukko ruokien ja hiekkojen hintarajoista, jos et niitä saanut ensikotipaketin yhteydessä, ja kysy mahdollisista tukkuhankinnoista!

Kissa on luonnostaan laktoosi-intolerantti, joten tavallinen lehmänmaito laittaa vatsan sekaisin. **Kissalle ei siis saa antaa maitoa**, ei nuorelle, eikä vanhemmallekaan kissalle. Sen sijaan hylä-tuotteet, kermaviili ym. hapanmaitotuotteet sopivat. **Usein kissoilla tavataan myös kala-allergiaa**, joten kalaruokaa on hyvä välttää kunnes olet varma sen sopivuudesta.

Pentukissalle olisi hyvä antaa varsinaista penturuokaa; näin takaat tasapainoisen kasvun ja kehityksen. Herkkävatsaisilla voimakas penturuoka sekoittaa vatsan, jolloin sitä ei tietenkään voi antaa. Pennun ruokinnassa raaka mutta kertaalleen pakastettu (pakastusta suositellaan, mutta ei pakollinen) possun jauheliha ja kermaviili on oivallista ensimmäistä kiinteätä ruokaa. Myös maustamaton, keitetty broileri ilman nahkoja ja luita tai keitetty sei sopii pennuille ruuaksi. Purkkiruokaa voi antaa kissanpentulle heti kun se sitä syö. Kun kissanpentu lähtee itse kävelemään ja löytää emonsa ruoat, voi sen antaa niitä syödä. Tällöin luonnollisesti myös emolle syötetään penturuokaa.

Pentu syö noin kolme kertaa enemmän kuin aikuinen kissa, ja ihan syystä; terve pentu on vilkas ja aktiivinen ja kasvaa nopeasti. Kissanruokaa ei ole tarpeen säännöstellä; kuivaruokaa voi olla tarjolla aina ja tölkkiruokaa tarpeen mukaan.

Odottaville tai imettävälle emoille, pennuille, sekä nälkiintyneille kissoille hyvä ravinnelisa on apteekista saatava **Nutriplus**-geeli.

Anna nälkiintyneille tulokkaille samantyyppistä ruokaa kuin pennullekin ja ensin pieniä annoksia kerrallaan. Myös kuivaruokaa pitää antaa todella pieniä annoksia kerrallaan. **Kissan ruuansulatuselimistöön tulee vaurioita jo vuorokauden ruuattomuudesta**, joten kissalla voi olla oireita ihan vain nälkiintymisen takia. Tällaisia oireita tyypillisimmillään ovat oksentelu syömisen jälkeen, sekä ripuli. Jos ripuli/oksentelu jatkuu ilman selvää syytä (virus-ripulitautit ja sisäloiset poissuljettu), jätä ruokavaliosta pois kala ja vehnä (kuivaruokassa yleinen). Vaikka kissalla ei olisikaan varsinaista allergiaa, kala ja vehnä, tai yleensäkin uusi ruoka voivat aiheuttaa oireita joskus aikoinaan nälkiintyneelle kissalle vuosien ajan. Listalla mainitut ruuat ovat merkkeinä hyviä ja suositeltavia kaikille, kaikenikäisille ja kaikenkuntoisille.

Lihavia kissoja ruokitaan myös monta kertaa päivässä, mutta antaen todella pieniä annoksia kerrallaan. Kuivaruokaakaan ei saa jättää koko päiväksi kissalle.

Kissanhiekkä

Pennulle riittää kissanhiekkä-astiaksi pesuvati, mutta kun kissa kasvaa, tarvitaan suurempi ja syvempi astia. Kissoilla on luonnollinen tarve kaivaa ja peittää, joten kissoja ei tarvitse ”opettaa kuivaksi” kuten koiria. Hiekkä olisi hyvä olla vadin koosta riippuen noin viisi senttiä. Paakkuuntuvat hiekat ovat käytännössä parempia kuin paakkuuntumattomat.

Myös puupellettiä tai paakkuuntuvaa puuhiekkäa kannattaa kokeilla. Puupelletti tuoksuu puulle ja pitää hyvin hajua, mutta ei paakkuunnu. Pelletti vaihdetaan kerran viikossa kokonaan.

Heinät

Heinänsyönte edesauttaa suolistoon joutuneen karvan oksentamista varsinkin karvanlähtöaikaan keväisin ja syksyisin.

Heinää voi kesällä ottaa ulkoa maljakkoon, ja talvella kasvattaa esim. kaurasta tai ohrasta. Heinän tarve on niin kova, että jos heinää ei ole saatavilla, huonekasvitkin kelpaavat, jopa myrkylliset.

Kasvit on varsinkin pennun kanssa hyvä nostaa mahdollisimman korkealle. Rönsylilja ja ohutlehtiset traakkipuut ovat erittäin herkullisia ja sen lisäksi multa kiehtoo pentua muutenkin vaihtoehtoisena hiekkalaatikkona ja leikkipaikkana. Myrkyllisiä kasveja ovat saint paulia, vehkat, joulutähti, muratti, kultaköynnös, flamingokukka, posliinikukat, peikonlehti, viikunat, tulilatva, tuli- ja soihtuköynnös, atsalea, amaryllis, anopinkieli, hortensia, huonearalia, huonekoiso, hyasintti, ihmepensas, jasmiini, joulu-ruusu, kielo, kissanhäntä, kliivia, lobelia, neilikka, piikkikruunu, pylvästyräkki ja syklaami.

Turkki

Lyhytkarvaisten kissojen turkinhoito on helppoa. Riittää, kun harjailee turkkia joskus irtokarvojen poistamiseksi. Harjaaminen on kissalle tärkeä sosiaalinen tapahtuma, joka matkii laumassa olevien kissojen tapaa puhdistaa toistensa turkkia nuolemalla. Harjaamiseen sekä lyhyt- että pitkäkarvaiset kissat kannattaa opettaa jo pienestä pitäen. Pennun kanssa harjalla voi välillä leikkiä ja taas harjata, niin harjaamisesta ei tule ikävää pakkopullaa. Isommat takut kannattaa suosiolla ottaa saksilla pois, ettei tarvitse repiä. Lyhytkarvaista kissaa ei tarvitse pestä ellei kissa ole todella huomattavan likainen tai kärsi iho-ongelmista, joiden hoitoon eläinlääkäri on antanut hoidoksi pesuja. Silloinkin pestään kissojen omalla shampooilla, sillä pelkkä vesipesu kuivattaa ihoa suotta. Pitkäkarvaisilla kissoilla pesu on syytä suorittaa jos turkki on rasvoittunut esim. korvien takaa, sillä rasvainen turkki takkuuntuu helpommin. Pennun karva on hienoa ja silkkistä, ja menee näin ollen myös takkuun helpommin, kuin noin vuoden ikäisen turkki, johon on jo kasvanut karkeampi päälliskarva.

Leikkaamattomille uroksille voi tulla rasvahäntä, varsinkin pitkäkarvaisille. Häntää voi koettaa pestä esim. Fairylla (laimennetulla). Pesu voi auttaa vähäksi aikaa, mutta kun rasvahäntä on tullut, se harvoin lähtee kokonaan pois. Kun kissa leikataan, rasvahäntä häviää jonkin ajan päästä. Rasvahännän tunnistaa kollin hännän päällä olevista rasvaisista karvoista.

Kynnet

Normaalisti kissa kuluttaa kynsiään raapimapuihin ja -mattoihin riittävästi. Kaikki kissat eivät kuitenkaan osaa käyttää raapimapuuta, jolloin kynsiä teroitetaan esim. tavalliseen mattoon. Tällöin kynnet eivät kulu ja niitä täytyy leikata. Kynnestä leikataan noin 1 - 2 mm kärjestä pois, mutta varotaan leikkaamasta rustoon. Rusto näkyy vaaleasta kynnestä valoa vasten tummana sisustana, mustasta kynnestä täytyy vain arvioida. Jos leikkaa rustoon, kynnestä valuu verta ja kissaan sattuu. Tassu voi olla monta päivää kipeä ja mahdollisesti tulehtua, joten ole varovainen. Takajalkojen kynsiä ei tarvitse leikata.

Säännöt

Kissa on erittäin itsenäinen eläin, eikä siis ollenkaan niin helposti koulutettavissa kuin miellyttämishaluinen koira. Sääntöjä saa kuitenkin kissalle opetettua, mutta se vaatii ehdotonta loogisuutta, pinnaa ja aikaa. Jos kissa tekee pahaa, se on yllätettävä itse teosta, muuten ei voi rangaista. Kissa elää tässä hetkessä eikä ymmärrä jälkikäteen tulevaa rangaistusta. Hyvä ja väkivallaton rankaisukeino on suihkupullo. Kissan hyppiessä kukkaruukussa sanotaan tiukasti EI ja heti perään suihkusta. Näin vähitellen pelkkä EI riittää.

Kissa on ensimmäiset kolme vuotta henkisesti pentu, joten voi olla, että sääntöjen opettelukin vie kolme vuotta, mutta vanha kissa onkin sitten erittäin tarkka oppimisestaan säännöistä.

Kiellettyihin paikkoihin voi kokeilla laittaa sitruunamehua, sitruunan paloja tai muita sitruksia. Kaupassa on myös myytävänä kissakarkotetta, jota voi kokeilla (useimpia karkotteita täytyy vain muistaa alkuun laittaa useamman kerran päivässä). Vastaavasti sallittuihin paikkoihin kissanminttua esim. teeksi keitetynä, jolloin sitä on helpompi laittaa raapimappuihin yms.

Virikkeet ja leikki

Viikkaalle pennulle on hyvä jättää yksinolohetkiksi paljon leluja esille. Näin kissan mielenkiinto säilyy sallituissa asioissa. Voit myös ennakoida pitkät päivät leikkimällä kissan kanssa paljon ennakkoon, jolloin tämä toivottavasti nukkuu pitkään ja hartaasti. Pentu tekee ”pahaa”, siltä ei voi välttyä, mutta sitä voi vähentää ajattelemalla maailmaa hieman kissan silmin. Pitkät verhot ovat kivoja, samoin jo mainitut kukat. Kalliit ja särkyvät koriste-esineet on syytä myös pistää lukkojen taakse. Voi olla helpompi luopua pitkistä verhoista hetkeksi, kuin hermostua kissan keinuleikkeihin päivittäin.

Älä leikitä kissaa käsilläsi! Ota aina leikkivälineeksi vaikkapa kynä, naru tai pallo, jotta kissa ei innostu raapimaan sinua kesken silityksen.

Kissailmoituksen laatiminen

Mieti seuraavia kysymyksiä ilmoitusta laadittaessa:

- Kuinka arka kissa on? Antaako silittää/ottaa syliin? Onko utelias? Viihtyykö samassa huoneessa ihmisten kanssa? Onko näkyvillä?
- Kuinka leikkisä kissa on? Onko lempileluja? Leikkiikö muiden kissojen kanssa?
- Miten kuvailisit kissan luonnetta? Onko enemmän seurallinen vai itsenäinen? Rauhallinen vai sähkökkä?
- Mikä kissaa pelottaa/rauhottaa parhaiten?
- Kuinka helppo/haastava kissa on?
- Mikä on kissan lempipaikka? Onko erityistä lempiruokaa tai herkkua?
- Onko kissa jutteleva? Kehrääkö paljon?
- Onko kissalla jotain lempipuhua?

- Onko kissalla hassuja tai viehättäviä tapoja?
- Onko kissaa totutettu valjaisiin/ulkotarhaan/lasitetulle parvekkeelle tms., tai olisiko se mahdollista?
- Suhtautuminen muihin kissoihin? Onko sukupuolella/iällä merkitystä suhtautumiseen?
- Sopivuus lapsiperheeseen/toisen eläimen kanssa (myös esim. koira), ja sopiiko paremmin ainoaksi vai seuran kanssa?
- Onko kissalla jotain erityisen kaunista piirrettä, turkkia tms. joka kannattaisi mainita?
- Kerro jotain kissan historiasta tai oloista, mistä kissa on kotoisin?
- Onko kissassa muuta huomioitavaa?

Ilmoituksessa on ainakin oltava maininta **iästä, sukupuolesta ja mahdollisesta leikkauksesta.**

Kissojen kieli ja laumadynamiikka

Lauma ja hierarkia

Kissa on itsenäinen laumaeläin. Luonnonvaraiset kissat kulkevat reviirillään vapaasti ja yksin omia polkujaan, mutta kaikki alueen kissan kokoontuvat keskipäivällä kuitenkin samaan paikkaan loikoilemaan.

Luonnonvaraista kissalaumaa johtaa leikkaamaton naaras. Kotikissojen laumajärjestystä voi ennakoita sukupuolien ja leikkauksien suhteen: naaras on urosta ylempänä, leikkaamaton on leikattua ylempänä. Ruokakupille saapuminen on tärkeää kissalauman hierarkiassa. Ensimmäisenä paikalle saapuu johtaja, lauman alin puolestaan jää kiltisti syrjään odottamaan vuoroaan. Suuressa nälässä myös alempana olevat voivat syöksyä kupille, mutta syövät yleensä vain pikkuisen ja väistävät, tai sitten saavat äkkilähdön muiden kissojen toimesta. Myös oviaukoista on tärkeää kulkea laumajärjestyksen mukaisesti. Kissojen väliset kahnaukset liittyvät aina asemaan laumassa. Pahimmat riitapukarit (murisevat ja sähisevät toisilleen, ehkä vähän huitovat toisiaan) ovat todennäköisesti lauman alin ja toiseksi alin.

Kissojen keskinäinen hierarkia on hyvä tiedostaa kahnauksien välttämiseksi sekä siksi, ettei lauman alin kärsi nälästä tai kiusaamisesta.

Uuden kissan saapuessa laumaan muut kissat käyvät katsastamassa tulijan ja sähisevät ja murisevat. Murinat kuuluvat asiaan. Sen sijaan silkkaa tappelua (jossa veri lentää) ei saa tulla, sillä se ei lopu ennen kuin laumassa tapahtuu muutoksia, eli tappelijoista toinen lähtee.

Murinaa voi olla kahdesta vuorokaudesta noin pariin viikkoon, sitten tilanne yleensä rauhoittuu. Lopulliseen sopeutumiseen jokaisella kissalla menee noin 1kk (voi tosin mennä kuukausiakin). Muista että kissa aloittaa tutustumisen omalta tasoltaan, **eli ensin tulevat kissat ja vasta sitten ihmiset. Anna siis kissalle aikaa!**

Jos kissatappeluja tulee, älä missään nimessä mene paljain käsin kissojen väliin! Kissoja voi yrittää saada irti toisistaan vaikka harjalla ja sitten eristää ne. Tällaisessa tilanteessa olisi myös syytä harkita, voisiko joku toinen ensikoti ottaa toisen riitapukareista.

Kissojen mielentilan tulkintaa

Hyväntuulinen, rohkea kissa kulkee ympäriinsä häntä vaakasuorassa tai alhaalla ja katselee ympärilleen. Johtaja pitää häntää korkeammalla kuin muut liikkuessaan laumassa. Kaikki kissat nostavat häntänsä pystyyn tervehtiessään. Tyytyväinen kissa kehräilee ja "leipoo" tassuillaan (tämä juontaa pennun imemisliikkeestä emon nisällä ja kuvastaa hyvää oloa). Leipominen ei siis suinkaan ole kynsimistä eikä vihan osoitus, vaan positiivinen ele kissalta. Älä toru kissaa tästä, vaan nosta rauhallisesti tassuja niin, ettei kissa raavi sinua.

- Keskittynyt, innostunut kissa pitää korvat ja viikset suoraan eteenpäin.
- Epävarma (tai huonovointinen) kissa lipoo kieltään.
- Hännän kiivas heiluttaminen kielii hermostumisesta, korvat ja viikset lisäksi luimussa vihasta tai pelkosta.

- Sairas tai kipeä kissa kyhjöttää nurkassa täristen paikallaan karvat pörrössä.
- Kissa, joka tuijottaa sinua herkeämättä, pelkää. Tällaista tapausta on syytä itsekkin pelätä, koska kissa voi pelossaan ryhtyä epätoivoisiin tekoihin. Anna tällaisen kissan olla ja rauhoittua itsekseen, tai jos on pakko käsitellä, suojaudu riittävästi (tapauksesta riippuen nahkahanskat, kumisaappaat, suoja-/silmälasit, lakki).

Pentukissa sekoittaa lauman hierarkian/pakan ihan täysin. Joskus aikuiset kissat voivat kokea pennun suuremmaksi uhaksi kuin aikuisen kissan. Katso siis ettei tarpeettomia yhteenottoja tule.

Muista eleitä tulkitessa että kissoilla on myös persoonallisia tapoja itseilmaisuun. Ainoastaan ihmisten kanssa kasvanut kissa ei ole oppinut puhumaan "kissaa", joten eleet voivat olla ihan päättömiä. Tämä korjaantuu usein nopeasti laumassa, muut kissat opettavat.

Kuuro kissa ei useinkaan sovellu laumaan, koska ei ole voinut oppia puhumaan "kissaa". Se ei kuule muiden (hyökkäys)varoituksia ja leikkii liian rajusti.

Kissasekametelisoppa

Huonoja kissayhdistelmiä voivat olla:

- 12-viikkoinen pentu ja 8 - 18 kk ikäinen nuori. Noin vuoden ikäinen kissa ei vielä osaa varoa itseään paljon pienempää leikkikaveria.
- Kaksi eri-ikäistä naarasta. Nämä tulevat koko ikänsä taistelemaan laumanjohtajan paikasta. Emo ja tytär tekevät kuitenkin poikkeuksen, sillä heillä hierarkia on ja pysyy, mikäli elävät yhdessä.
- Eri sukupuolta olevat pennut. Sukukypsyyden kissat saavuttavat usein paljon aiemmin kuin leikkaus olisi suositeltavaa suorittaa; vahinkopennut voivat tulla erittäin nuorella iällä.

Sen sijaan hyviä yhdistelmiä voivat olla:

- Kaksi poikaa; saman ikäiset urospennut tai eri-ikäiset aikuiset. Harrastavat "herrasmiespainia", ylimmät ystävät, harvoin kinaavat lauma-arvosta.
- Leikatut aikuinen tyttö ja aikuinen poika. Tuskin ovat koskaan parhaita painikavereita, mutta lauman arvojärjestys on itsestään selvä.

Jos laumassa on monta kissaa, olisi rakenne syytä mieltä niin, että yksi naaras ja x-määrä poikia. Naaras pitää pojat kurissa ja nuhteessa. Lauma, jossa on useampi naaras, saattaa olla räjähdysherkempi.

Nämä ovat kuitenkin yleistyksiä, ja riippuu aina kissojen omista luonteista keitä ne hyväksyvät seuraansa.

Arka kissa

Kissa ei villiinny totaalisesti jos se on joskus ollut ihmisen kanssa samassa taloudessa. Aikuinenkin kissa kesyyntyy ihan kiltiksi kotikissaksi, mutta se vie aikaa. Kahta viikkoa voidaan kuitenkin pitää riittävänä ajanjaksona, jotta nähdään onko kissan kesyyntyminen yleensä mahdollista. Jos kissa ei kahden viikon sisällä osoita minkäänlaisia rentoutumisen merkkejä, on kesytysprosessi kissalle todennäköisesti liian rankka ja se kärsii. Jos kiinniotetun kissan voimien palaaminen esimerkiksi vain lisää aggressiivisuutta, on hyvin todennäköistä, että elämän jatkaminen ihmisen kanssa tuottaa liikaa kärsimystä.

Arka kissa tarvitsee aikaa ja positiivista kannustusta. Kissan arkuudesta riippuen voi kissan antaa tutustua uuteen ympäristöön, kissoihin ja ihmisiin 2 viikosta vaikka 2 kuukauteen.

Vinkkejä kesytykseen:

- Aralla kissalla pitää olla makuupaikkoja sekä piilopaikka. Piilopaikan pitää olla sellainen, jossa pystyt kuitenkin itse hoitamaan kissaa. Kissa on monesti helpoin ottaa hoitotoimia varten kiinni juuri tästä piilopaikastaan. Arka kissa saattaa möllöttää piilopaikassaan viikkojakin. Jos kissa ei tule pois piilopaikastaan, voit jonkin ajan kuluttua (esim. pari viikkoa) pyrkiä estämään pääsyn sinne tutustumisen ja kesyyntymisen käynnistämiseksi. Anna kuitenkin kissalle mahdollisuus alentaa stressiään mahdollistamalla sille jokin paikka missä tuntee olevansa turvassa. Yksi keino on alussa rajata kissan oleskelutila niin, että se ei pääse täysin piiloon, ja viettää kissan kanssa aikaa tässä tilassa niin paljon kuin jaksaa ja pystyy.
- Älä lähesty arkaa kissaa ylhäältä, nopeasti tai äänekkäästi. Herkeämätön katse kissalla on selkeä pelon merkki. Älä tuijota silmiin. Ensikontaktia kissaan kuin kissaan voit ottaa kyykyssä, sivulle katsellen (poski kissaa kohti) ja kättä hitaasti ojentamalla. Hyvä merkki on jos kissa nuuhkaisee kättäsi. Jos ei, niin älä tuputa – seuraavana päivänä uudestaan. Kun kissa on alkanut haistelemaan kättäsi, kättä voi vähitellen kokeilla siirtää suupieleen ja siitä jatkaa silittämistä korvan sivuun. Jos kissa painaa poskeaan kättäsi vasten se nauttii kosketuksesta ja voit jatkaa.
- Huolehdi ensikontakti-tilanteessa myös, että kissalla on pakoreitti, sillä jos kissa kokee olevansa ansassa, se hyökkää. Kissa ei tunne olevansa turvassa ihmisen sylissä vaan menee peloissaan tai kipeänä pieneen koloon tai nurkkaan. Tämä on hyvä pitää mielessä jos kissa vaikka karkaa oudossa ympäristössä; kissa ei mene kauas, vaan piiloon.
- Hyvä kannuste rohkeammaksi on leikki. Lelulla houkutellessa kissaa ensin ulos piilostaan, sitten lähelle ihmistä ja lopulta sylin tai jalkojen yli. Kun kissa on houkuteltu lähelle, sitä voi kokeilla koskea, mutta harva leikinurmassa oleva kissa jaksaa innostua silittelystä samaan aikaan.
- Lapsiperheessä, niin aralle kuin rohkeallekin kissalle, on sallittava paikka, johon kissa pääsee itse ja se saa olla siellä rauhassa. Tätä kannattaa painottaa myös uudelle kodille.
- On luottamuksen osoitus kissalta, kun saat koskea sitä selässä hännäntyveen tai vatsaan. Älä ensimmäisenä koske näihin. Turvallista on rapsuttaa kissaa leuan alta, poskesta tai silittää niskasta keskisikään.
- Jos arka kissa ei ole aggressiivinen ja antaa koskea (vaikka pelkäisikin), kissaa voi kokeilla käydä silittämässä usein sen piilopaikassa. Pikkuhiljaa voi kissaa rauhallisesti rohkaista piilostaan esille ja kantaa se vaikka olohuoneeseen, jos kissa antaa ottaa syliin.

- Ruoalle persoa kissaa voi kokeilla houkutella makupaloilla: ensin ulos piilopaikasta, sitten hakemaan makupalan kädestä ja lopulta vaikka sylistä. Sylissä kissaa voi myös kokeilla rapsuttaa niskasta tai korvan sivulta. Hyviä makupaloja ovat esim. maitonapit, katkaravut, juustonpalat tai tonnikala. Pidä makupalat kuitenkin harvinaisina herkkaina – älä tarjoile niitä liian montaa päivässä.
- Pyri viettämään kissan kanssa myös kaksin aikaa, vaikka ensikodissasi olisikin monta kissaa. Näin kissa tottuu ihmisseuraan, eikä pelkää toisiin kissoihin. Samalla kasvatat kissan luottamusta ihmisiin.

Aran kissan voi luovuttaa sen ollessa muuten luovutuskuntoinen, mutta **uutta perhettä pitää riittävästi valistaa tilanteesta**. Arasta kissasta ei mahdollisesti koskaan tule mitään seurapiirien kuningatarta, mutta riittää, että on omalle perheelle kesy. Tutustumis-/kesyttelyaikaan ei ole suositeltavaa tulla häiriötekijöitä, kuten uutta eläintä tai vauvaa. Kesyttely vie aikaa ja siihen tarvitaan paljon kärsivällisyyttä. Arka kissa tulee myös kesyyntymisen jälkeen todennäköisesti olemaan kissa joka menee vierailta piiloon, mutta tutuille ihmisille kyllä osoittaa kiintymystä ja läheisyyttä omaan tapaansa.

Villiintynyt kissa

Villiintynyt kissa poikkeaa erittäin paljon arasta kissasta käytöksensä vuoksi. Villiintynyt kissa ei ole ollut missään kosketuksessa ihmiseen aiemmin, se ei kerta kaikkiaan voi kuvitellakaan, että ihminen voisi olla hyvä. Villiintynyt kissa tuijottaa sinua herkeämättä liikkumatta paikallaan. Jos yrität ottaa sitä kiinni tai muuten koskea, se menee niin paniikkiin että yrittää vaikka täysinäiseen vesiämpäriin piiloon tai katonrajasta karkuun. Pienessä tilassa kissa säntäilee aivan päättömästi tarvittaessa myös selkäsi tai pääsi yli. Tällainen tilanne edellyttää jo kunnollista suojavarustusta jotta itse vältty vaurioilta.

Kiinniottotilanteet ovat aina aralle kissalle epämiellyttävä tilanne ja kissa voi herkästi joutua paniikkiin. Tällöin myös **arka kissa** voi käyttäytyä edellisessä kappaleessa kuvatulla tavalla. Kissan kiinniottopaikan olosuhteiden perusteella tehdään aina arvio kissan terveydentilasta ja mahdollisuuksista kesyyntymiseen. Usein onkin hyvä antaa kissalle mahdollisuus näyttää oman luonteensa ensikodissa. Parin viikon jälkeen voidaan tehdä arvioita tilanteesta. Kissan kesyttäminen villiintyneestä kotikissaksi täysi-ikäisenä vaatii mahdollisesti jopa useamman vuoden projektin. Tämäkään ei takaa, että kissa eläisi stressitöntä, kissanarvoista elämää tuon ajan jälkeen. Hoitotoimenpiteet vaativat pakkohäkin käyttöä eläinlääkärissä ja kotona ei voida suorittaa perushoitotoimenpiteitä. Kissaa ei myöskään voi päästää vapaaksi, sillä Suomen talvessa se ei pärjää. Kissat eivät kuulu meidän luontoomme. Tällöin kärsimysten helpottaminen lopettamalla on eettisesti oikea ratkaisu. Kissan sijoittaja avustaa tällaisessa tilanteessa sinua päätöksenteossa.

Terveys ja sairaudet

Ensikoti ei voi tehdä päätöstä kissan lopettamisesta itse, paitsi eläinsuojelullisista syistä hätätapauksissa. Ota yhteys aina ensikotivastaavaan epäillessäsi kissan sairastuneen. Päätös eläinlääkäriin menosta tehdään yhdessä ensikotivastaavan kanssa.

Varoajoista

Kissan tultua ensikotiin on sen pysyttävä ensikodissa 2 viikkoa mahdollisten tautien toteamiseksi. Tänä aikana ei kissaa siirretä ensikodista toiseen. Täysin välttämättömän tilanteen edessä asiasta päätetään ensikotivastaavan kanssa.

- Rokotuksen jälkeen kissan voi luovuttaa 3 päivän päästä, jos luovutetaan ainoaksi kissaksi / paikkaan, jossa ainoastaan rokotettuja kissoja. Muissa tapauksissa suositellaan 1 viikon varoaikaa ennen luovutusta.
- Jos kissa on ollut sairaana, se voidaan luovuttaa 1 viikon jälkeen mahdollisen lääkekuurin päättymisestä.
- Jos ensikodissa on ollut tarttuvia tauteja, ei kotiin saa tuoda uutta kissaa ennen kuin on kulunut 1 vko lääkekuurin päättymisestä.
- Jos ensikodissa on ollut vakava tarttuva tauti (esim. FIP, kissarutto), joka on johtanut kissan kuolemaan, suoja-ajan päättymisestä päättää yhdistyksen hallitus.

Kisun kissat luovutetaan aina terveinä. Kissaa ei saa luovuttaa toipilaana, ellei asiasta ole sovittu ensikotivastaavan kanssa. Missään tapauksessa ei saa tehdä sopimuksia, joissa Kisu vastaa tulevista hoidoista. Muista painottaa, että kissan omistajuus siirtyy sopimuksen tekohetkellä omistajalleen täysin kaikkine vastuineen.

Löytökissojen yleisimmät vaivat

Tarkista uusi kissa mahdollisimman pian. Korvien tulisi olla puhtaat, samoin peräpään. Silmissä ei vuotoa. Vatsa ei saa pullottaa tai olla pinkeä. Musta ”kahvinporo” korvissa on merkki korvapunkkitartunnasta, mikä leviää toisiin kissoihin (eristä kissa ja lääkitse). Likainen peräpää kielii ripulista. Ripuli voi johtua huonosta ravinnosta, madoista tai viruksesta. Madota kissa ja/tai hanki lääke ripuliin lääkäriltä. Pahasti rähmivät silmät tarvitsevat antibiootin. Pullottava vatsa on todennäköisesti täynnä matoja, huomioi myös tiineys tai FIP. Jos matoja on paljon, kissa saattaa myös yskiä tai oksennella (tiesithän tämän: oksentava kissa köyristää selkää yökkiessään, yskivä kissa venyttää kaulan ja menee matalaksi lattiaa vasten).

Löytökissalle pitää aina tehdä kuntotarkastus eläinlääkärissä rokotuksen yhteydessä. Tässä yhteydessä kuntotarkastus tarkoittaa eläinlääkärin tekemää yleistarkastusta kissan tilasta (korvat, silmät jne.) ja sen ei pitäisi maksaa mitään ylimääräistä.

Madotus

Löytökissa on syytä madottaa aina. **Madotus matolääkkeen ohjeen mukaan ja uusintamadotus kahden viikon kuluttua.** Uusintamadotus on tärkeää siksi, ettei matolääke tehoa loisten kotelovaiheeseen; kotelot kuoriutuvat kahden viikon päästä.

Jos **Axilurilla** tai **Flubenolilla** madotuksen jälkeen oireet (vatsan pömpötys, laihuus, yskiminen) jatkuvat, madota vielä **Droncitilla** leveän heisimadon poissulkemiseksi. Jos tämäkään ei auta, käytä kissa lääkäriässä.

HUOM! Eläinlääkärillä annettavaan **Profender-** tai vastaavaan kuuriin kysy aina ensin ensikotivastaavalta lupa (näitä voidaan käyttää jos madotus mahdotonta muutoin).

Katso ohjeet pentueen madottamisesta kohdasta Synnytys ja pienten pentujen hoito s. 25.

Kastraatio ja sterilaatio

Leikkaus suoritetaan n. 6 - 8 kk iässä sekä tytöillä että pojilla. Tyttökissojen kohdalla suositellaan usein kuitenkin odottamaan ensimmäinen kiima, joka kertoo sukukypsyydestä. Huomioi kuitenkin ulkoa tulleen kissan tiineysriski – jo puolivuotias tyttökissa voi odottaa pentuja.

Kun tulet leikkauksesta nukkuvan kissan kanssa, laita kissa bokseineen lämpimään, hämärään, rauhalliseen paikkaan. Vessa tai kylpyhuone ovat hyviä paikkoja. Varmista että kissan kaula on suorassa, jotta hengityksen kanssa ei tule ongelmia, ja että kieli ei tuki hengitysteitä. Kissa heräilee nukutuksesta 2 - 4 tunnin kuluttua. Boksista kannattaa kuitenkin päästää vasta sitten kun peräpää pysyy samassa kurssissa kuin etupää, eli noin 6 tunnin kuluttua. Huojuvan kissan hyppiminen ei ole suotavaa, se voi satuttaa itsensä. Huojuva kissa tulee myös herkästi pahoinvoivaksi. Yleensä heräilevä kissa oksentaa, pissaa ja kakkaa alleen. Varmista myös että lauman muut kissan pysyvät nukkuvasta kissasta riittävän kaukana. On nähty tilanteita joissa toinen kissa on käynyt raivon vallassa nukkuvan kissan kimppuun.

Tyttökissa ja kiima

Kiima kestää keskimäärin 6 vrk ja voi tulla mihin vuodenaikaan tahansa. Sisäkissat voivat pitää kesällä kiimasta taukoa. Leikkausajan voit varata kiiman alkamisesta viikon päähän. Kiimainen narttu haluaa paljon huomiota, puskee ja hankaa itseään huonekaluihin. Varma merkki kiimasta on takapäen nostaminen ja hännän siirtäminen sivuun. Tämä on helppo todeta kun kosket kissaa alaselkään. Joillakin kissoilla kiimaa on vaikea erottaa normaalista käytöksestä tai kiima ilmenee pienieleisenä. Joillakin kissoilla kiima voi jäädä ”päälle”, eikä lopu ennen kuin leikkaus on tehty.

Leikkaukseen liittyviä myyttejä

- *Tyttökissalla pitää teettää pennut ennen leikkausta?* Tämä ei ole mitään muuta kuin vanhan kansan uskomus. Kissan luonne, käytös tai mikään muukaan ei leikkauksesta muutu sen kummemmin, oli sillä ennestään pentuja tai ei.
- *Tyttökissalla pitää olla ollut vähintään yksi kiima ennen leikkausta?* Tyttökissa voi tulla ensimmäisen kerran kiimaan jo 6kk iässä, tai vasta yli vuoden ikäisenä. Jos kissalla on jo ollut kiima, eläinlääkärin on hieman helpompi leikata kissa, mutta mitään muuta merkitystä kiimaan tulemisella ei ole sen enempää terveydelliseltä kuin kissan luonteeseen kannalta. Kesken kiiman kissaa ei ole suositeltavaa leikata verenvuotoriskin takia.

Nälkiintyneet kissat

Anna nälkiintyneille tulokkaille aluksi esim. raakaa, mutta kertaalleen pakastettua possun jauhelihaa, keitettyä, maustamatonta kanaa ilman nahkoja ja luita, tai keitettyä seitä – ensin pieniä annoksia kerrallaan. Myös kuivaruokaa pitää aluksi antaa todella pieniä annoksia kerrallaan. Kissan ruuan-sulatuselimistöön tulee vaurioita jo 1 vrk:n ruuattomuudesta, joten kissalla voi olla oireita vain nälkiintymisen takia. Tällaisia oireita tyypillisimmillään ovat oksentelu syömisen jälkeen, sekä ripuli. Jos ripuli/oksentelu jatkuu ilman selvää syytä (virus-ripulitaudit poissuljettu), jätä ruokavaliosta pois kala ja vehnä (kuivaruuassa yleinen). Vaikka kissalla ei olisikaan varsinaista allergiaa, kala ja vehnä, tai yleensäkin uusi ruoka, voivat aiheuttaa oireita joskus aikoinaan nälkiintyneelle kissalle vuosien ajan.

Kuume

Kuumat korvat ja tassut ovat merkki kuumeesta. Kuume on tavallisimmillaan merkki virtsatietu-lehduksesta tai flunssan jälkitaudista. Käytä kissa lääkärissä antibioottikuuria varten. Kissan normaaliämpö on 38°C, korvalehdet ovat viileät. Vauhdikkaan juoksun jälkeen voivat toki hetkellisesti kuumeta.

Hoito: Kuumeen varmistuttua vie kissa lääkäriin. Kuumeinen kissa tarvitsee aina lääkärin tarkastuksen.

Kissaflunssa

Kissaflunssa on hyvin tavallinen tauti kissoilla. Se tarttuu kissalta kissalle samaan tapaan kuin ihmistenkin flunssa, ja se on yhtä vaaraton tai vaarallinen kuin ihmisten flunssa. Tavallinen nenän märkyys ei edellytä toimenpiteitä, mutta jos silmät alkavat vuotaa paksua rähmää jatkuvasti, tai kissa painaa ja arastelee korvaa/korvia, on antibioottikuuri tarpeen. Terveellä kissalla ei vuoda mikään paikka.

Kissaflunssaa esiintyy yleisesti ulkona oleilevilla kissalaumoilla. Huonokuntoisimmat ja pennut saattavat menehtyä siihen. Flunssa kuitenkin yleensä paranee antibiootilla tehokkaasti, vaikka vaatiikin joskus pitkäaikaista hoitoa. Kissaflunssa näkyy siis nenän ja silmien vuotona. Kissa todennäköisesti myös yskii ja on sairaan oloinen. Tauti ei tartu ihmiseen.

Hoito: Jos kyseessä on pentu, alle ½-vuotias, vie lääkäriin. Vanhempi kissa voi myös tarvita lääketuksen jos tauti on pahan oloinen, Jatkuva yskä on lääkärin hoidettava. Vain heikko vuoto nenästä tai silmistä voi parantua, kun puhdistaa silmiä ja nenää lämpimällä keitetyllä vedellä.

Korvapunkit

Korvat ovat terveellä kissalla puhtaat. Korvapunkit ovat kissan korvassa kuin kahvinporoa. Korvapunkit leviävät herkästi kissalta toiselle (eivät kuitenkaan ihmiseen) ja aiheuttavat tulehduksia.

Hoito: Korvapunkit on helppo hoitaa eläinlääkärillä loispiikillä tai **Stronghold**-lääkkeellä. Jos kissalla on ollut pitkään korvapunkkeja, korvakäytävä paksuntuu. Tämä voi vaikuttaa kuuloon ja korva-tulehduksia voi tulla herkemmin. Jos kissalla on korvatulehdus, korva on selvästi kipeä, kissa painaa sitä ja saattaa raapia sen verille. Korvatulehdus tarvitsee aina antibiootin.

Ripuli

Ripuli on löytökissoilla melko tavallista nälkiintymisen takia. Kissan elimistö sietää hyvin huonosti ruuattomuutta, jolloin jo parin päivän paasto saa mahan sekaisin. Pitkällinen ruuattomuus voi aiheuttaa eriasteisia vaurioita suolistossa, jolloin kissan uloste voi olla löysää ja haisevaa 2 viikosta 5 vuoteen. Pitkällinen ripuli saattaa myös vahingoittaa suolen seinämää, jolloin ulosteessa voi olla myös verta. Vähäisinä määrinä siitä ei tarvitse huolestua. On tietenkin muistettava, kun ripulista puhutaan, että kaikki ripulisairaudet eivät johdu ruuattomuudesta, vaan pitkällisenä bakteeri- tai virustautina ripuli on kissalle hengenvaarallinen – varsinkin pennulla, joka kärsii huomattavasti nestehukasta jo parissa päivässä.

Hoito: Apteekista saatava **Tehobakt** on maitohappovalmiste, jota voi aina koettaa ensihoitona ripuliin. **Promaxin**, **Inupekt Forten** ja **Canicurin** (koirahyllystä) on todettu myös toimivan. Seuraa kuitenkin kissan kuntoa tarkasti. Kissa ei saa päästä kuivumaan ja parasta kissan nesteytykseen kotona on apteekista saatava **Nutrisal**. Jos sitä ei ole saatavilla, voit keittää vettä, lisätä sekaan ripauksen suolaa ja sokeria imeytymisen parantamiseksi, ja antaa sitä (jäähdytettynä) kissalle lääkeruokalla suoraan suuhun. Tarvittaessa vie eläinlääkärille nesteytykseen jos tilanne on huono. Kuivuneen kissan tunnistat nahkaa nostamalla. Normaalisti kissan nahka palautuu nopeasti, kuivalla kissalla se jää pystyyn tai palautuu hitaasti.

Kissarutto eli Parvo

Kissaruton oireita ovat kuume, oksentelu, ripuli, raukeus, kuivuminen, veren valkosolujen vähentyminen. Kissarutto johtaa lähes poikkeuksetta kuolemaan; sen sijaan jos kissa siitä selviää, on sillä elinikäinen vastustuskyky. Kissaruttoa vastaa kissat suojataan rokotteella. Kissarutto tarttuu ulosteeseen, virtsaan ja syljen välityksellä suorassa kosketuksessa tai saastuneiden välineiden, vaatteiden tai kenkien välityksellä. Kissaruttovirus säilyy tartuntakykyisenä kissan ulkopuolella jopa vuosia. Kissarutosta esiintyy muutamia eri muotoja: yleisin muoto alkaa kuumeella, oksentelulla ja syömättömyydellä sekä usein ripulilla, ja johtaa pennun kuolemaan 5 päivän sisällä, joskus jopa vuorokaudessa. Rutto tuhoaa ruoansulatuselimiä eikä kissa pysty nielemään edes vettä. Jos kissa selviää viisi päivää ja alkaa sitten maistella hieman ruokaa, se on voiton puolella ja todennäköisesti paranee. Lopullinen paraneminen kestää kuitenkin vielä kuukausia, mutta kissa käyttäytyy jo normaalisti. Toinen muoto on vaikeampi todeta. Kissalla voi olla paha korvatulehdus ja kuumetta. Oksentelua ei juuri ole mutta ripulia voi esiintyä. Kissa alkaa vuotaa verta suusta ja peräpäästä, ehkä korvistakin. Tila on siinä vaiheessa jo vakava, ja kissan elimistö on jo osittain tuhoutunut, eikä paranemismahdollisuutta ole. Kissa pitää viedä välittömästi lopetettavaksi. Rutto on hyvin tarttuvaa ja sairastamisvaiheessa kissa levittää viruksia erittäin tehokkaasti. Jopa eläinsairaaloissa saattaa virus levitä holtittomasti, vaikka olosuhteet eivät olisi siihen otollisetkaan. Aikuinen kissa saattaa selvitä tartunnasta muutamalla oksentelulla ja paranee nopeasti. Huonokuntoinen aikuinenkin kyllä sairastuu vakavasti ja menehtyy. Kaikki kissat eivät kuitenkaan saa tartuntaa, vaikka oleskelevat samoissa tiloissa. Jopa pentuja on säilynyt terveenä samassa huoneessa. Sairaavat kissat pitää aina eristää tartunnan minimoimiseksi. Taudin kuolleisuus on 25 - 90 %.

Hoito: Jos epäilee kissan saaneen kissaruton eli Parvoviruksen, kyseinen kissa tai koko pentue pitää välittömästi eristää muista kissoista, sairastunut yksilö vielä myös muista saman pentueen pennuista. Kissalle voi yrittää juottaa nestettä ruiskulla tai pipetillä. Jos kissa oksentelee monta päivää, mutta neste pysyy sisällä, on tilanne melko hyvä. Jos taas se ei pysty juomaan mitään, tauti on vakava. Kolmen päivän päästä kissa pitää viedä nesteytettäväksi tai lopetettavaksi, riippuen siitä voiko se juoda mitään.

Hengitystieinfektiot

Hengitystieinfektion oireita ovat mm. niiskutus, sierainvuoto, aivastelu, lisääntynyt silmävuoto yleensä molemmissa silmissä, vilkkuluomien jatkuva esilläolo, rahiseva hengitys, yskä, hengenahdistus, ruokahaluttomuus, nielemisvaikeudet ja oksentelu tai pulauttelu ruokailun yhteydessä. Hengitystieinfektiot tarttuvat helposti, joko suoraan tai epäsuorasti, tavallisimmin suorana pisaratartuntana. Aivastettu aerosolipisara sisältää lukemattomia tautipöpyjä ja leviää jopa 1,5 metrin päähän. Infektioiden itämisaika vaihtelee, tavallisesti se on 2 - 5 vrk.

Löytökissat voivat reagoida sisäilmaan; mm. silmät vuotavat, on aivastelua ja pientä niiskutusta. Jos tämä ei mene parissa päivässä ohi, kyseessä voi olla infektio.

Hoito: Jos kissan hengitys on kuuluvaa tai vaikeata, vie kissa lääkärille. Hengitystieinfektiot lääkitään yleensä antibiootilla.

Tunnetuimmat kissan retroviruksista ovat leukemiavirus (FeLV) ja immunokatovirus (FIV). Coronavirusten tiedetään oleva osallisena FIP-infektion syntymisessä

Tarttuva vatsakalvon tulehdus, FIP

Kostean muodon oireita ovat nesteen kerääntyminen vatsa- ja/tai rintaonteloon. Vatsaontelon täytyessä vatsa turpoaa. Ruokahalu saattaa olla huono, kissa saattaa laihtua, kissalla voi olla kuumetta ja se voi olla apaattinen. Kuivan muodon oireet ovat epämääräisempiä. Ainoa oire voi olla kuume. Muut oireet riippuvat siitä, mitä elimiä virus vaurioittaa. Tarttuva vatsakalvontulehdus johtaa lähes aina kissan kuolemaan. Lähes kaikki ulkona liikkuvat kissat kantavat FIP-virusta mukanaan. Sen laukaisevista tekijöistä ei ole varmuutta.

Hoito: Fip:iin ei ole olemassa hoitoa; kissan oloa voi helpottaa kipulääkkeellä, mutta yleensä lääkäri suosittelee kissan lopettamista heti taudin varmistuttua.

Kissan leukoosi, FeLV

Kissan leukemiviruksen aiheuttamat oireet ovat vaihtelevia ja vaikeasti todettavia. Oireena saattaa olla esimerkiksi ohimenevä lämmön nousu, imusolmukkeiden suurentuminen, veren valkosolujen ja verihiutaleiden väheneminen ja anemia. Leukoosi tarttuu suorassa kosketuksessa kissalta toiselle yleensä syljen välityksellä, sekä emolta pennuille. Leukoosiin sairastuvat helposti huonokuntoiset ja vanhat kissat sekä pennut. Virusta erittyy kaikissa eritteissä, sylki on kuitenkin tärkein tartuttava erite. FeLV ei ole erityisen kestävä ympäristössä, optimaalisimmissa olosuhteissakin se säilyy tartuttamiskykyisenä vain joitakin tunteja. Esiintymistiheydestä kissapopulaatioissa on erilaisia tietoja, on arvioitu että noin 3 % kaupunkikissoista on tartunnan kantajia,

Hoito: Suomessa leukoosia vastaan rokottaminen on mahdollista, ei kuitenkaan tarpeellista kuin poikkeustapauksissa. Leukoosin hoidosta on myös uutta tietoa, mutta yleisesti ottaen saavutukset eivät olleet hyviä. Tauti voidaan todeta verikokeella.

Kissan immuunikato, FIV

Akuutissa vaiheessa oireena on imusolmukkeiden suurentuminen. Sen jälkeen oireet häviävät kuu-kausiksi, jopa vuosiksi. Kroonisen vaiheen oireena on vastustuskyvyn heikkeneminen, jonka myötä kissa sairastuu esim. suun tulehduksiin, nenä-, suolisto-, silmä- ja ihotulehduksiin. Seurauksena voi olla myös äkkikuolema, kasvaimet ja käytöshäiriöt. FIV tarttuu syljen ja veren välityksellä yleensä kissatappeluissa. Myös tiineenä oleva emo voi tartuttaa syntymättömät pennut.

Hoito: FIViin ei ole lääkettä, vain oireenmukainen hoito. Tartunnan saaneiden kissojen elinikä vaihtelee muutamista kuukausista useisiin vuosiin. Tauti voidaan todeta verikokeella.

Herpes

Herpesinfektiota tavataan eniten alle 6 kk ikäisillä pennuilla, mutta minkä tahansa ikäiset saattavat sairastua. Virus lisääntyy nenän ja hengitysteiden limakalvoilla, sekä silmän sidekalvolla. Itämisaika tartunnasta sairastumiseen on 2 - 17 vrk. Tauti kestää akuuttina 2 - 4 viikkoa. Akuutin taudin oireet ovat niiskutus, sierainvuoto, yskä, liiallinen syljeneritys, lisääntynyt kyynelvuoto, silmien siristely, sarveiskalvon haavautumat ja pigmentin kertyminen sarveiskalvohaavaan. Herpesvirus tarttuu erittäin helposti. Jopa vajaan viikon ikäiset pennut saattavat saada tartunnan, jos eivät ole saaneet riittävää suojaa emonmaidon vasta-aiheista. Pentukuolleisuus juuri herpeksen takia on kissaloissa suuri. Kuolleissa pennuissa todetaan mm. aivokalvon tulehdusta ja maksamuutoksia. Herpes aiheuttaa myös keskenmenoja. Herpesvirus kestää kissan elimistön ulkopuolella alle 24 tunnin ajan. Virus on herkkä kuivumiselle ja tavallisille desinfektioaineille, esim. **hypokloriitille**. Tilojen desinfektioon sopii esim. 1:32 laimennettu hypokloriitti.

Hoito: Erityishoitoa ei infektiioon toistaiseksi ole, tärkeää on hyvä tukihoito. **Interferonilla** voidaan kliinisen infektion hoitoaika lyhentää.

Calici

Calicivirustartunnan uhreja ovat kissaloissa olevat kissat, erityisesti pennut. Virusta tunnetaan useita satoja kantoja, joilla on erilainen taudinaiheutuskyky. Tartunta on yleisimmin pisaratartunta, itämisaika on 2 - 10 vrk. Viruksen tartuttavuus on erittäin suuri. Tauti kestää 1 - 2 viikkoa. Virus lisääntyy suun limakalvoilla (rakkulat), nenän limakalvoilla, keuhkokudoksissa, jopa nivelissä ja iholla. Taudin oireet ovat niiskutusta, sieraineritteitä, suun limakalvon ja kielen haavautumista, silmien sidekalvon tulehduksia, silmien voimakasta siristelyä, ontumista, ihomuutoksia ym. Calici jättää kantajia erittäin usein, virusta eritetään tuolloin nenänielusta tai jopa ulosteiden välityksellä. Kantajan kliiniset oireet saattavat olla lähes olemattomat tai kokonaan poissa, erityis kestää vuosia. On arvioitu, että 20 % kissoista erittää virusta jatkuvasti. Calici kestää kissan ulkopuolella jopa 8 - 10 vrk, mutta tuhoutuu samoilla konsteilla kun herpeskin.

Hoito: Hoitoon ei ole erityislääkkeitä, tärkeää on hyvä tukihoito.

Ientulehdus

Ientulehdukset kissoilla ovat hyvin yleisiä. Terve ien on vaaleanpunainen ja kiinteä, ientasku on korkeintaan 1 - 2 mm syvyinen. **Tulehtunut ien muuttuu reunastaan punoittavaksi ja turvonneeksi.** Tulehtunut ien myös vuotaa herkästi, ja kissa varoo kaiken kovan pureskelua.

lentulehduksen aiheuttaa tyypillisimmin ienrajaan kertyvä plakki. Jos plakki saa rauhassa kasvaa hampaan pinnalla, siihen kertyy syljettä ja ientaskunesteestä kalkkisuoloja ja alkaa hammaskiven muodostuminen. Hammaskivi työntyy hampaan pintaa pitkin ientaskuun; tulehdus tuhoaa myös hampaan syvempiä kiinnityskudoksia. Ientasku syvenee, luu alkaa sulaa hampaan ympäriltä, ja hampaan näkyvään osaan muodostuu kiillevaurioita. Hampaan kiinnitys heikkenee, se alkaa liikkua ja lopulta irtoaa.

lentulehduksen aiheuttajia on useita, ja sitä esiintyy kaiken ikäisillä kissoilla; selvää rotu- tai sukupuoli-jakaumaa ei ole. Erityisesti alttiita ovat kuitenkin rotukissat.

Klamydia

Klamydioosin kliiniset oireet ovat aluksi toispuolinen, märkivä silmän sidekalvon tulehdus; tyypillistä on myös vastasyntyneiden pentujen vielä avautumattomien silmien tulehtuminen. 2 - 4 viikkoa vanhoille pennuille saattaa kehittyä kuolemaan johtava keuhkotulehdus. Tauti etenee nopeasti – joskus pennuissa ei havaita mitään oireita, ne vain löytyvät kuolleina. Klamydioosi saattaa aiheuttaa myös naaraan tiineyden aikaista infektiota ja keskenmenoja. Klamydia tuhoutuu samoilla desinfektioaineilla kuin viruksetkin. Klamydioosi saattaa tarttua myös ihmiseen, riskiä pidetään kuitenkin pienenä. Klamydioosin hoitoon käytetään erityisantibiootteja, paras lääke on nimeltään **Zithromax**. Kuurit ovat pitkiä, yleisesti noin 4 viikkoa, ja lääkettä annostellaan sekä suun kautta että silmiin. Jos pennun silmiä ei ajoissa hoideta, silmät puhkeavat aiheuttaen sokeuden.

Paiseet

Ulkoa löydetyt kissat ovat joutuneet usein, varsinkin kiima-aikoina, tappeluihin, ja koska kissan sylki on hyvin bakteeripitoinen, saattaa haava tulehtua pahasti. Jos ensikotiin tulevalle kissalle on poski tai jokin muu ruumiinosi pahasti turvoksissa, kannattaa tutkia (jos voi) mikä turvotuksen saattaa aiheuttaa. Jos ympäriltä löytyy haavoja, on todennäköistä että ihon alle on kertynyt märkäpesäke ja kissa voi olla kovinkin kipeä.

Hoito: Paikallisesti turvonnut kissa pitää viedä aina eläinlääkəriin tutkittavaksi. Paise pitää puhkaista ja sen voi tehdä vain nukutuksessa.

Raivotauti, rabies

Ensimmäisiä oireita ovat käytöshäiriöt. Esim. villiintynyt kissa voi menettää pelkonsa ihmistä kohtaa ja tulla pihapiiriin. Tätä kestää pari päivää, sen jälkeen seuraa aggressiivinen vaihe. Kissa hyökkäilee ja yrittää purra muita eläimiä ja ihmistä. Aggressiivista vaihetta seuraa halvaantuminen. Kissa kuolee yleensä viikon kuluessa oireiden alkamisesta, kun halvausoireet leviävät hengityselimiin. Rabies-virus tarttuu syljen välityksellä puremahaavojen kautta. Rabiasta ennaltaehkäistään rokotuksella.

Hoito: Jo tartunnan saaneeseen ei ole hoitoa.

Toksoplasmoosi

Kissa sairastuu toksoplasmoosiin vain kerran ja voi sinä aikana levittää tautia 1 - 3 viikon ajan. Tauti leviää ulosteen ja raa'an lihan välityksellä. Oireena ovat kuume, maksa-, keuhko- ja sydäntulehdus, iho-oireet, oksentelu, ripuli, anemia, silmäoireet ja kouristukset. Vakavia oireita ilmenee vain jos vastustuskyky on alentunut. Muutoin toksoplasmoosi ei ole vaarallinen.

Toksoplasmoosi ihmisellä

Toksoplasmoosi tarttuu ihmiseen jos sairaan eläimen ulostetta joutuu suuhun, tai syö sairaan eläimen huonosti kypsennettyä lihaa. Toksoplasmoosia tavataan myös myyrillä, joten taudin voi saada huonosti pestyjen käsien välityksellä puutarhatöiden jälkeen. Normaalisti toksoplasmoosi aiheuttaa ihmiselle flunssan kaltaisia oireita eikä ole vaarallinen. Jos kuitenkin äiti sairastuu toksoplasmoosiin raskauden aikana, voi sikiölle tulla vakaviakin vaurioita. Myös ihminen sairastaa toksoplasmoosin vain kerran, ja sairastettu tauti näkyy verikokeessa.

Virtsatieongelmat

Yks tippa, kaksi tippaa... missä vika, kun pissiminen ei onnistu?

Alempien virtsateiden ongelmat ovat kissojen yleisimpiä syitä päivystyskäynteihin klinikoille. Alemmilla virtsateillä ymmärretään sekä rakko että virtsaputki, erotuksena anatomisesti ylemmistä virtsateistä, joihin kuuluvat sekä munuaiset, että virtsajohtimet.

Useinkaan kliinisen kuvan perusteella ei ole mahdollista sanoa, koskeeko häiriö vain rakkoa vai virtsaputkea, vai molempia. Kyseessä ei ole yksi selkeä, samasyinen sairaus, vaan monimuotoinen erilaisien tekijöiden yhteisvaikutuksesta syntyvä virtsaamishäiriö alemmissa virtsateissä. Koska ei ole yhtä selkeää kaikkiiin tapauksiin soveltuvaa syytä, ei ole mahdollista ilman tarkkoja tutkimuksia myöskään hoitaa, estää tai vertailla samanoireisia tapauksia. Sairastuneita on kaikenikäisissä, sekä uroksissa että naaraissa, sekä leikatuissa että leikkaamattomissa. **Eniten kuitenkin leikatuissa kolleissa.**

Virtsaamishäiriön kliiniset oireet

Tavalliset oireet ovat alempien virtsateiden tulehduksesta tai ärsytyksestä johtuvia: tihentynyttä, pakonomaista virtsaamistarvetta, virtsaamista väärin paikkoihin, pikkupissojen tirauttelua, tuloksettomia yrityksiä, virtsan verisyyttä, voimakas ammoniakkin haju virtsassa tai hengityksessä, peniksen lisääntynyt nuoleminen, ruokahaluttomuus, väsymys, kooma, äkkikuolema.

Hoito: Virtsaamishäiriö on äkillistä hoitoa vaativa tila; se kehittyy virtsamyrkytykseksi nopeasti, ellei virtsan esteetöntä kulkua voida turvata.

Giardia

Giardia on alkueläimiin kuuluva yksisolainen, kaikilla selkärangkaisilla tavattava suolistoloinen, jota tavataan maailmanlaajuisesti. Giardia duodenalis (intestinalis/ lamblia) on kanta, joka infektoi sekä ihmistä että seuraeläimiä, eli on zoonoosi, infektio, joka voi tarttua eri selkärankaisten välillä.

Esiintyminen, oireet ja seuraukset

Giardiainfektio kissaloissa maailmalla on yleinen. Suurin osa infektioituneita kissoja on pentuja tai nuoria. Aikuisissa kissoissa infektio on usein oireeton ja siksi infektio jääkin diagnosoimatta. Pennun sairastaessa vasta esim. uudessa kodissaan, saatetaan aluksi epäillä ruoka-aineiden sopimattomuutta yms. Giardiainfektio on alidiagnosoitu kissalaongelmien aiheuttajana.

Pennuissa kliinisiä oireita ovat huono painon kehitys tai laihtuminen, suurehko määrä vaaleaa, pahanhajuista ripuliulostetta joko jatkuvasti tai ajoittain, jopa vesiripulia, ja peräsuolen ulosluiskehduksia. Lopputuloksena on pienikokoinen pentu/pentue; kissalan pentukuolleisuus voi olla myös lisääntynyt.

Giardia-infektio kissalassa tekee kissat heikentyneen vastustuskyvyn takia herkemmiiksi saamaan hengitystietartuntoja ja muita infektiosairauksia. Iän mukana infektiota vastaan kehittyy vastustuskykyä ja oireet vähenevät, mutta kissat jatkavat hiekkalaatikon kautta tartunnan välittämistä nuoremmilleen. Aina uusia pentueita sairastuu.

Kystien erittyminen ulosteisiin vaihtelee, ja yksittäiset rutiiniparasitologiset menetelmät eivät aina riitä alkueläimen esille saamiseen. Ulosteen flotaatiotutkimusten lisäksi voidaan Giardian osoittamiseksi käyttää ELISA -testiä, jolla osoitetaan Giardia-spesifistä proteiinia.

Infektion estäminen

Idealisimmillaan uudet kissat eristetään noin 6 viikon ajaksi, tänä aikana ulosteita tutkitaan ainakin kahdesti tartunnan mahdollisuuden selvittämiseksi. Yhdeksi näytteeksi ulostetta kerätään useilta päiviltä tutkimuksen osuvuuden parantamiseksi, esim. 5 näytettä, jätetään välipäiviä. Kissan lääkitys aloitetaan: tehokkaita lääkkeitä ovat mm. **fenbendatsoli** ja **metronidatsoli**. Näistä kissan kannalta miellyttävin/turvallisin käyttää ja sopii myös tiineelle ja imettävälle kissalle on fenbendatsoli eli kauppanimeltään **Axilur**. Jos kissalassa todetaan Giardia, kissalan kaikki kissat hoidetaan ja ympäristö siivotaan perusteellisesti. Etenkin hiekkalaatikoiden ja juoma- ja ruoka-astioiden, sekä kissojen makuupaikkojen pinnat puhdistetaan tehokkaasti ja desinfioidaan klooripitoisilla puhdistusaineilla (**hypokloriitti**). Lääkehoidon kestäessä vaihdetaan uudet hiekat hiekkalaatikoihin. Hoidon päätyttyä varmistetaan Giardian poistuminen kissoista tutkimalla uudet ulostenäytteet.

Tappavat taudit ovat hätätilanteita: reagoi nopeasti, lähde lääkäriin vaikka keskellä yötä. Kissa ei saa kärsiä! Lopetuspäätökset on tehtävä nopeasti. Luota lääkäriin.

Synnytys ja pienten pentujen hoito

Tiine kissa

Kun sinulle tulee tiine emo, muista madottaa se heti. Lisäksi emo pitää madottaa tiineyden aikana kahden viikon välein. Huolehdi tiineen emon monipuolisesta ruokinnasta, ja myös siitä, että se saa riittävästi lepoa. Laihtuneelle emolle voi tulla vaikeuksia maidontuotannon kanssa. Normaali odotus kestää 59 - 70 vrk eli keskimäärin 2 kk. Tiineys alkaa näkyä ulospäin noin puolessa välissä, samaan aikaan turpoavat nisät. Pentujen liikkeet tuntuvat vatsanpeitteiden läpi viimeiset 2 viikkoa. Odotus- ja imetysaikana voi emon ruokavaliota vahvistaa **NutriPlus**-geelillä, jota saa apteekista. Siinä on paljon hyviä ravintoaineita kissalle.

Järjestä emolle hyvissä ajoin pesälaatikko, esim. isohko pahvilaatikko ja useampi kerros pyyhkeitä alle.

Pentujen syntymisen välinen aika vaihtelee viidestä minuutista puoleentoista tuntiin, mutta vuorokaudenkaan lepotauko ei ole mahdoton. Jos emo on rauhallinen ja oireeton, syytä huoleen ei ole. Pentuja syntyy keskimäärin 2 - 5, yleensä yöaikaan.

Jos olet apuna synnytyksessä

Kaikki emot eivät tarvitse/halua ihmistä lähelleen synnytyksen lähestyessä. Yleensä emo selviää synnytyksestä täysin ilman apua. Kesy emo on kuitenkin usein kiitollinen avusta ja läsnäolosta.

Supistukset on helppo nähdä; emon kyljet painuvat selvästi kasaan, ja mahdollisesti liikkuva emo pysähtyy ja odottaa että supistus menee ohi. Emo saattaa vaihtaa valitsemaansa synnytyspaikkaa moneen kertaan, tai vain kulkea ihmisen perässä. Saat emon todennäköisesti rauhoittumaan, kun menet itse laatikon lähelle istumaan. Voit puhdistaa nisät valmiiksi ruokaöljyyn kostutetulla talouspaperilla. **Varaa lähelle desinfiointiaine, talouspaperia, puhtaita pyyhkeitä ja kuumavesipulloja.**

Jos emolla on synnytysvaikeuksia, ota aina ja heti yhteyttä ensikotivastaavaan. Desinfioi aina kädet. Huolehdi, että sikiökalvot poistetaan pennun ympäriltä, erityisesti suusta ja sieraimista. Laita pentu emon viereen ja anna emolle mahdollisuus nuolla pentu itse. Jos emo ei jaksa, kuivaa pentu talouspaperilla ja varmista, että pentu kykenee hengittämään.

Varmista, että istukoita syntyy yhtä monta kuin pentuja. Voit antaa emon syödä pari istukkaa, mutta useamman istukan syöminen aiheuttaa herkästi ripulin.

Jos pentu on eloton, poista lima ja kalvot sen suusta sormin. Kääri pentu talouspaperiin, ota tukeva ote pennusta ja tue niska hyvin. Heilauta pentua pää alaspäin ylös ja alas kaaressa, jotta lima valuisi ulos syvältä nielusta asti. Varo, ettei otteesi irtoa liukkaasta pennusta. Kuivaa ja hiero pentua voimakkaasti heiluttelujen välillä talouspaperilla. **Ääntely on hyvä merkki.**

Jos pentu on kylmä, lämmitä sitä kuumavesipulloilla. Pane kuumavesipulloja vatiin ja peitä ne pyyhkeillä, ettei pentu polta itseään. Kun pentu on virkeä, aseta pentu emon nisälle.

Jos emo ei imetä tai emoa ei ole

Ruokinta

Jos emoa ei ole tai emo ei pysty imettämään, on hankittava **emonmaidon korviketta**. Sitä saa apteekista ja useimmista eläintarvikeliikkeistä. Jos vastiketta ei ole nopeasti saatavilla, voi ensihätään käyttää hyla-kermaa ja/tai kermaviiliä. Apteekista saatava **Tehobakt** auttaa ruokavalion muutoksen aiheuttamaan ripuliin. Lääkeruisku käy paremman puutteessa ruuan antamiseen. **NutriPlus**-geelillä voi tukea ruokintaa, ihan pienille pennuille geeliä kannattaa laimentaa emonmaidon korvikkeella.

kissanpennun ikä	aterioita päivässä	vastiketta aterialla/pentu
1 viikko	7	2 - 4 ml
2 viikkoa	6	5 - 10 ml
3 viikkoa	5	10 - 15 ml
4 viikkoa	5	10 - 15 ml
5 viikkoa	4	10 - 15 ml
6 viikkoa	4	10 - 15 ml

Pissatus

Ihan pieni pentu tarvitsee apua pissaamiseen, eli jos emoa ei ole tai se on kykenemätön hoitamiseen, ota talouspaperia, taita sitä hieman kaksikerroin, käännä pentu selälleen ja hiero virtsa-aukon suuta paperilla emon nuolemista jäljitellen. Pissattaminen olisi hyvä suorittaa aina ruokinnan päätteeksi.

Kiinteään ruokaan siirtyminen

Neljän viikon ikäiselle pennulle voi ruveta antamaan kiinteää ruokaa emonmaidon tai vastikkeen lisäksi. Ensiruokaa voi olla raaka mutta kertaalleen pakastettu possun jauheliha, keitetty broileri ilman nahkoja ja luita, keitetty jauheliha tai keitetty seiti.

Pentueen eristäminen

Jos mahdollista niin pentue (emo ja pennut) kannattaa eristää (synnyttävä emo tulee aina eristää muista kissoista). On enemmän kuin yleistä, että emo on aggressiivinen pentujen aikana muille kissoille (samoin uroskissat saattavat olla aggressiivisia pennuille). Samasta syystä emot usein lähtevätkin poikimaan muualle, vaikka populaatiossa ollessaan tulevat hyvin toimeen muiden kanssa. Tilanne rauhoittuu, kun pennut ovat poissa; ei ehkä aivan päivässä mutta melko pian.

Pentueen madottaminen

Pentue tulee madottaa 2 viikon ikäisestä rokotukseen saakka 2 vkon välein.

Kissan iän arviointi

Mitä kissa osaa minkä ikäisenä?

Tarvitset tätä tietoa kun saat käsiisi kissan josta ei ole mitään esitietoa. Arviot ovat ohjeellisia.

- 1 - 2 vk silmät aukeavat, täysin emon huolettavia.
- 2 - 3 vk liikkuu hatarasti, vetää itseään etutassuilla koska takajalat kantavat vielä huonosti. Huojuu istuessaan.
- 3 vk alkaa leikkiä leluilla.
- 4 vk korvat aukeavat, hyppää jo 10 cm reunan yli, ja alkaa juosta. Syö kiinteää ruokaa jos sitä on saatavilla vaikka emo imettää. Oppii laatikolle.
- 5 vk liikkuu ja syö kiinteää ruokaa; emonmaito kuitenkin vielä maistuu ja on tarpeen.
- 6 vk pääsee jo rappuja ylös ja alas. Harjoittelee kiipeämistä, ja yleensä oppii pian. Repii verhoja, sekoittaa tietokoneen näppäimistön. Pyrkii epätoivoisesti toisiin huoneisiin.
- 2 kk kiipeää jo korkealle kiipeilytelineellä. Hyppää lattialta sohvalle. Seuraa ikkunasta tapahtumia. Emo alkaa vieroittaa pentuja.
- 3 kk pitää juoksukilpailuja, hyppää pöydältä alas kevyesti. Pentu voidaan erottaa emostaan.
- 6 kk on hoikka kauhukakara. Maailman tutkimiseen ja sen moniin mahdollisuuksiin ei voi kyllästyä.
- 6 - 8 kk kissa voi jo tulla sukukypsäksi. Varsinkin tyttökissat saattavat aloittaa sänkyyn pissamisen, vaikka olisivat olleet sisäsiistejä siihen saakka. Kissan voi leikkauttaa.
- 1 v on fyysisesti jo kasvanut maksimipituuteensa, posket vielä kollillakin kapeahkot. Vartalo vahvistuu tästä iän myötä. 1 v on sukukypsä, ja kollin pissa haisee voimakkaasti.
- Alle 3 v leikkii vielä kuin pentu, vaikka on fyysisesti täysin aikuinen; hampaat ovat ehjät ja valkoiset.
- 4 - 8 v hampaisiin alkaa muodostua hammaskiveä. Kaikille kissoille tosin ei hammaskiveä tule ollenkaan, mutta niistä joille sitä tulee, on helpompi haarukoida ikää.
- 10-vuotiaalla on turkissa harmaantumista erityisesti kuonossa ja korvissa, turkki ehkä takkuinen ja yleisoleminen rauhallista. Iäkäs kissa voi leikkiä ajoittain riehakkaasti, mutta se on satunnaista.

Kissan luovutus uuteen kotiin

Kisun kissat luovutetaan aina terveinä. Kissaa ei saa luovuttaa toipilaana, ellei asiasta ole sovittu ensikotivastaavan kanssa. Missään tapauksessa ei saa tehdä sopimuksia, joissa Kisu vastaa tulevista hoidoista. Muista painottaa, että kissan omistajuus siirtyy sopimuksen tekohetkellä omistajalleen täysin kaikkine vastuineen.

Uuden kodin haastattelu

Ensikodilla on lupa valita kissalle sopiva ja paras mahdollinen uusi omistaja. Kun hakija ottaa yhteyttä, kysy:

- Millaista kissaa hakevat ja millaiseen elämäntilanteeseen? Onko esimerkiksi mietitty lomamatkojen ajaksi hoitopaikkaa? Onko taloudellinen tilanne sellainen, ettei yllättäen tuleva eläinlääkärilasku kaada taloutta?
- Pentu vai aikuinen? Kisu ei pääsääntöisesti luovuta pentua ainoaksi kissaksi. Näin haluamme varmistaa, ettei siitä tule uudessa kodissaan yksinäistä. Usein ihmisillä ei ole tarpeeksi aikaa leikkiä pennun kanssa ja tarjota sille virikkeitä, ja joka tapauksessa pitkät päivät yksin kotona ihmisten työ-, opiskelu- tai koulupäivien ajan ovat pennulle liikaa. Yksinäinen pentu turhautuu ja stressaantuu, mikä taas voi ilmetä ihmisen näkökulmasta ongelmallisena käyttäytymisenä, kuten huonekalujen tuhoamisena tai pissailuna väärin paikkoihin. Siksi luovutamme pennut ensisijaisesti pareittain tai toisen nuorehkon kissan kaveriksi, jotta niillä on seuraa toisistaan ihmisen poissa ollessa. Toki tilannetta arvioidaan aina tapauskohtaisesti, ja myös esim. koirakaveri voi olla kissalle mainiota seuraa.
- Sisäkissa vai ulkokissa ja miten ajateltu mahdollinen ulkoilun järjestäminen. Suositellut ulkoilutavat ovat valjaissa ulkoilu tai ulkotarha.
- Jos uudet omistajat asuvat kerrostalossa, mikä kerros ja onko parveke ja onko se lasitettu.
- **Kisu ei suosittele kissan vapaata ulkoilua.** Jos kissan ottaja ilmoittaa haluavansa pitää kissaa vapaana, tulee tilanne arvioida tarkkaan. Tällöin tulee varmistua, että henkilö asuu taa-jama-alueen ulkopuolella ja tiedostaa luonnon vaarat. Lisätietoja kissan vapaana kulkemisen vaaroista löydät osoitteista: http://www.sey.fi/seyn_toimii/seyn_jasenyhdistykset/pk-esy/elain-suojelusta/ymparisto_ja_elain/kissan_ulkoilu
- **Kisu ei luovuta kissoja elämään omista oloissaan.** Kissoilla pitää aina olla ihmiskontakti ja asua ihmisten kanssa samoissa tiloissa. Lisätietoja löydät esimerkiksi osoitteesta: <http://tinyurl.com/kissalaki>
- Onko heillä ollut ennen kissaa, jos on, onko vielä? Sukupuoli, ikä? Jos ei niin miksei? Onko muita eläimiä?
- Varmenna kissanhankinnan motiivi – emme anna kesäkissoja vaan lemmikin, jonka hyvästä ylläpidosta voimme olla varmoja.
- Muistuta että pentukissalle tulee antaa mahdollisimman pian **tehosterokotus** (jos pentu on alle puolivuotias).

Ilmoita jo valmiiksi puhelimesta että luovutustilanteeseen on syytä varata aikaa ainakin tunti. Oma kuljetusboksi tulee ottaa mukaan. Kissa tulee olla maksettuna ennakkoon (ks. lisätietoja kohdasta Laskun maksaminen s. 30).

Pentu luovutetaan aikaisintaan 12 viikon ikäisenä.

Kahdessa tunnissa käydään yhdessä kissanhoitoasiat ja luovutussopimus läpi. Ohjeet kannattaa käydä aina läpi, vaikka ottaja ilmoittaisi pitäneensä kissoja 20 vuotta. Uudelle omistajalle on myös syytä tähdentää kissojen leikkauttamisen merkitystä.

Kissan voi ottaa mukaan heti ensimmäisellä käynnillä jos ehdokas on sopiva. Valista riittävästi (ks. Ohjeita annettavaksi uuteen kotiin s. 30), jaa materiaalia (pissaohje), ja kerro jo kissanhakutilanteessa, että tulet kyselemään kuulumisia, ja toivo että saat kuvia, sähköpostia tms. myös heidän suunnaltaan. Hyvä tapa on pyytää esim. sähköpostitse pientä tilanpäivitystä muutaman päivän kuluttua luovutuksesta, jotta kuulee mitkä ovat ensitunnelmat, ja sitten muutaman kuukauden päästä lisää, kuinka kissa on kotiutunut.

Entä jos ei halua antaa kissaa kotiehdokkaalle?

Humalaista tai muuten epäilyttävää henkilöä ei tarvitse ottaa vastaan lainkaan, voit vain sanoa että soita/tule selvinpäin, tai meillä ei nyt ole teille sopivaa kissaa. Lisäperusteluna voi kertoa vaikka luonteiden (siis kissan ja ihmisen) erilaisuudesta.

Luota vaistoosi. Jos olosi on epävarma, älä anna kissaa, tai hanki lisävarmistus (aina voi soittaa ensikotivastaavalle tai jollekulle kokeneemmalle yhdistyksen jäsenelle). On aivan perusteltua soittaa uuteen kotiin esim. 1 kk päästä hausta vain kysyäseen miten on mennyt ja onko heille tullut hankaluuksia tai muuta kysyttävää. Näiden jälkisoittojen palaute on ollut positiivinen molemmin puolin.

Luovutussopimuksen täyttö

Voit täyttää sopimuksen jo ennen uusien omistajien saapumista tuntomerkkien ja tietojen osalta. Luovutussopimuksen tietojen olisi mahdollisimman hyvin palveltava myöhempää mahdollista tunnistusta. Jos turkissa/hännässä/anturoissa on jotain erityistä tai epätavallista, niin kirjaa se myös, jotta kissa eroaisi muista samanvärisistä.

- Kissan nimi: laita tähän kissan ensikodissa saama nimi.
- Sukupuoli: uros/naaras
- Arvioitu ikä/syntymäaika: jos päivämäärä tiedossa, kirjoita se tähän. Jos ei, niin aikuisilla kissoilla voi merkitä esim. kesä/2007, 03/2009 tms. Jos et tiedä päivää, mutta kuukauden, merkitse tyyliin 15.8.2008. Uudelle omistajalle on aina kivempi jos on päivämäärä, jolloin voi viettää synttäreitä. Laita siksi 15. päivä kun et tiedä varmaa päivää.
- Tuntomerkit: yleisväriyty ja sitten tarkennus, esim. MV (mustavalkoinen); vatsa, sukat ja kaula valkoiset; kilpikonna (ruskea-musta tai toffeenoranssi-harmaa – tämä väri tavataan vain naarailla –, vatsa usein valkoinen, selässä enimmäkseen mustaa/harmaata ja ruskeaa/toffeeta. Hännän tyvessä usein valkoinen soikio).
- Talteenottopaikka ja -aika: jos tiedossa.
- Sterilointipvm ja lääkäri: jos tiedossa
- Muut hoidot: esim. krooniset sairaudet ja niiden hoito. Uuden omistajan kappaleeseen voit kirjata ainakin madotuspäivämäärän.

- Suojamaksu aina voimassaolevan hinnan mukaan.
- Paikka, päivämäärä ja nimi-/osoitetiedot ja allekirjoitus. Allekirjoittajan pitää olla 18 vuotta täyttänyt, eli jos kissanottaja on alaikäinen, sopimuksen allekirjoittaa huoltaja.

Ennen kuin lähetät Kisun kappaleen taloudenhoitajalle, muista kirjata tiedot itsellesi.

Sannalle (taloudenhoitaja) lähetetään kaikki luovutus sopimukset. Luovareista tehdään tilasto vuoden lopussa. Yhteenlasketut luvut tarvitaan myös toimintakertomukseen ja avustusanomuksiin. Kisulta otetuista kissoista soitetaan vuosienkin kuluttua ja halutaan tietoa kissasta, kun oma sopimuskappale on kadonnut tms.

Laskun maksaminen

Kissa maksetaan ennakkoon Kisun tilille (tilinumero IBAN FI40 1146 3001 1286 66) ja viestiksi merkitään maksettavan kissan nimi. **Maksun suorittamisesta on esitettävä kuitti noudettaessa kissaa ensikodista. Kuitti tulee liittää luovutus sopimuksen yhteyteen kun se lähetetään taloudenhoitajalle.**

Jos joudut jostain syystä käyttämään käteismaksua (eli uusi omistaja maksaa kissan hakiessaan sen ensikodista), ilmoita siitä taloudenhoitajalle ja siirrä raha mahdollisimman pian Kisun tilille.

Kissan palautus

Kisu ottaa luovutetun kissan aina takaisin, jos uusi omistaja ei pärjää sen kanssa. Suojamaksu palautetaan ellei luovutuksesta ole kulunut enempää kuin 2 viikkoa. Suojamaksun palautusaikaa voidaan pidentää, mikäli omistaja kertoo sopeutumisongelmista 2 viikon sisällä. Tällöin voidaan sopia, että mikäli omistaja haluaa vielä kokeilla sopeutumista, suojamaksu palautetaan vielä maksimissaan 2 kuukauden koeajalla laskien luovutuksesta. Muista kertoa tästä vaihtoehdosta kissan ottajalle sopimuksetekovaiheessa, ja mikäli tällainen käytäntö toteutetaan, kerro asiasta myös ensikotivastaavalle.

Ohjeita annettavaksi uuteen kotiin

Uudelle omistajalle kannattaa tähdentää että kissan sopeutuminen uuteen kotiin vie aikansa. Varsinkin jos kyseessä on arka kissa, voi sopeutuminen viedä parikin kuukautta. **Terveystakuuta ei kissalle voida koskaan antaa.** Kisu pyrkii varmistamaan etukäteen eläinlääkärin tarkastuksella, madotuksilla ja rokotuksella että kissa on terve.

Kisun nettisivuilla Aineistoissa on **Opas uudelle kissanomistajalle.**

Ruokinta

Kissalle ei kannata syöttää halvinta mahdollista marketin kuiva- ja märkäruokaa. Panostamalla laadukkaampaan ruokaan ehkäistään monia ajan kanssa muodostuvia vaivoja.

Madotus

Madotus tehdään 2 - 4 kertaa vuodessa **Axilur**:lla tai **Flubenol**:lla (vuorotellen, ettei muodostu lääkkeille vastustuskykyistä matokantaa). Ulkoa tulleella (löytö)kissalla on hyvä olla toinen madotus kaksi viikkoa ensimmäisen jälkeen, koska elimistöön mahdollisesti jääneet kotelovaiheet kuoriutuvat kahdessa viikossa, jolloin ongelma on sama ilman uusintamadotusta. Jos kissalla epäillään leveää heisimatoa, madotetaan **Droncit**:lla (syönyt raakaa kalaa tai oireet eivät häviä Axilur-madotuksella).

Ulkokissa

Kun kissa tulee uuteen kotiin, sitä ei ole hyvä päästää heti ulos. Kissalla menee noin viikko ensijärkytyksessä ja vasta siitä alkaa tutustuminen. Noin kuukauden päästä voi sanoa, että kissa on kotonaan (siihenkin on poikkeuksia, varsinkin aran kissan kohdalla). Silloin on hyvä hetki aloittaa ulkoilu, ensin narussa tai ilman, mutta seuralaisen kanssa. Vähitellen yksin, jos ympäristö sen sallii. Autotiet, ketut ja ilkeät ihmiset ovat monessa paikassa vaarana kissalle, eli kissan on turvallisempaa ulkoilla ulkoaituksessa, jos se vain on järjestettävissä.

Pentu on helppo opettaa valjaisiin. Valjaat laitetaan päälle sisällä, annetaan olla muutaman minuutin, ja otetaan pois. Pikkuhiljaa lisätään valjaissaoloaika ja kun kissa alkaa tottua ja antaa niiden olla päällään riehaantumatta, voi alkaa ulkoilu. Ulkoilukin aloitetaan rauhallisesti, rauhallisessa paikassa. Kissa voi säikähtää ja päästä valjaista irti. Kissa on aina totutettava sisällä valjaisiin, monta kertaa. Kaikki kissat eivät totu lainkaan valjaisiin, jolloin kissaa ei niissä kannata ulos viedä.

Ennen kuin opetat kissan valjaisiin, on mietittävä oletko valmis lähtemään kissan kanssa joka päivä ulos, sillä kissa oppii vaatimaan sitä kasvettuaan isommaksi. Jos et ole tähän valmis, on parempi pitää kissa sisäkissana.

Vapaasti ulkoileva kissa

Kisu ei suosittele kissan vapaata ulkoilua. Jos kissan ottaja ilmoittaa haluavansa pitää kissaa vapaana, tulee tilanne arvioida tarkkaan. Jos ensikodissasi oleva kissa on tottunut olemaan sisällä, älä suosittele tätä. Pyydä kissanottajaa silloin valitsemaan Kisun kissoista mieluummin sellainen, joka vaatii / on tottunut ulkoiluun. Tällöin tulee varmistua, että henkilö asuu taajama-alueen ulkopuolella ja tiedostaa luonnon vaarat. Kissaa ei lain mukaan tarvitse taajama-alueellakaan pitää kytkettynä, mutta omistajan pitää varmistaa, ettei kissa pääse yleiselle uimarannalle, lasten leikkipaikalle tai torille toriaikana. Lisäksi kannattaa muistaa, että vapaasti ulkoilevan kissan vaarana ovat liikenne sekä ilkeät ihmiset, jotka voivat kiusata kissaa. Maaseudulla uhkana ovat lisäksi metsän petoeläimet. Yksin liikkuva kissa saatetaan myös toimittaa löytöeläinkotiin, kissa kun ei osaa kertoa, että oma koti on ihan tuossa nurkan takana. **Jos kissasi ulkoilee vapaasti, SIRUTA SE!** Älä suosittele laittamaan vapaana ulkoilevalle kissalle pantaa tai valjaita. Pannasta voi jäädä kiinni tai kissa voi sotkeutua siihen.

Rokotukset

Kissaruttorokote on Suomessa tarpeen, sen sijaan rabiesrokotetta ei tarvita jos kissa ei matkusta ulkomaille. Myös kissaflunssaan saa rokotteen, joka suositellaan otettavaksi ja voidaan antaa vain täysin terveelle kissalle.

Rokote	Kissan ikä			Tehosterokotus
	12 vko	16 - 20 vko	12 - 13 kk	
Kissarutto (*)	x	x	x	1 - 3 vuoden välein
Kissanuha	x	x	x	1 vuoden välein
Rabies		x	x	2 - 3 vuoden välein

*) Kantavia kissoja ei saa rokottaa elävällä kissaruttorokotteella, myöskään muita eläviä viruksia sisältäviä rokotteen ei suositella käytettäväksi tiineysaikana.

Huom! Kissanäyttelyiden järjestäjän rokotusvaatimukset voivat poiketa tässä esitetystä suosituksesta.

Muistuta kissanottajaa, että pentukissalle tulee antaa tehostusrokotus kuukauden kuluttua ensimmäisestä rokotuksesta.

Kissan väritys

Kokovalkoinen ja sinisilmäinen kissa voi olla kuuro! Albinismi tyypillisimmillään ilmenee siten, mutta kaikkien kokovalkoisten kissojen kohdalla kannattaa kuurouden mahdollisuus ottaa huomioon. Kuuro kissa ei osaa puhua ”kissaa”; osaa kehrätä ja murista, mutta naukuminen voi olla holtitonta ja leikki rajua. Varo siis ettei kisu vahingossa raavi sinua tai itseään pienempiä kissoja. Kissanpentu oppii säätelemään voimiaan ja kynsien käyttöä leikin tiimellyksessä leikkikaverin kiljahduksien mukaan. Kuuro kissa ei tietenkään kuule näitä varoituksia, eikä opi hallitsemaan leikkimistään.

Ns. kilpikonnavärityksellinen kissa (ruskea-musta tai toffeen oranssi-harmaa), ”kilppari”, on aina tyttö. Muista väreistä ei voi päätellä kissan sukupuolta.

Muuta tärkeää

Jos kadotat kissan

Kadonnutta kissaa kannattaa etsiä – ajoissa ja pitkäänkin. Voit ilmoittaa kadonneesta eri paikkoihin ja kysellä sitä kunnallisista löytöeläinhoitopaikoista, jonne löytynyt kissa on löytämispaikalta voitu toimittaa ja jossa sitä säilytetään vähintään 15 vrk. Sisäkissa vahingossa ulos jouduttuaan ei mene kauas vaan piiloon. Sen sijaan vasta alle kuukauden kyseisessä osoitteessa asunut, ulkoiluun tottunut kissa voi lähteä mihin vain, koska ei ole vielä kotiutunut kunnolla.

Ilmoita kadonneesta/löytyneestä

Kadonneesta/löytyneestä kissasta voit ilmoittaa esim. paikallisessa lehdessä tai radiossa, tai ilmoituksilla katoamis-/löytymispaikan läheisyydessä. Muista myös läheiset löytöeläinkodit.

Jos löydät kissan

Tarkista, onko kissalla korvatatuointi tai yhteystietoja mahdollisessa pannassa omistajan löytämiseksi. Huolehdi kissan välittömistä tarpeista ja ota yhteyttä kuntasi löytöeläintaloon. Voit kysyä Kisun toimijoilta tarvittaessa opastusta.

Kisun jäsenyys

Ensikodit ovat automaattisesti myös Kissojen suojele – Kisu ry:n jäseniä. Jäsenille on oma facebook-ryhmä, jossa keskustellaan kaikesta kissoihin liittyvästä ja tiedotetaan Kisun toiminnasta. Jäsenenä pääset myös vaikuttamaan yhdistyksen asioihin mm. osallistumalla vuosikokoukseen. **Kysy facebookin jäsenryhmään sekä ensikotisähköpostilistaan liittymisestä ensikotivaatavaltasi tai hallituksen jäseniltä.**

Lopuksi

Ensikodille

Jos tämän luettuasi toteat ettei ensikotitoiminta sovi sinulle tai elämäntilanteeseesi, yhdistys toimittaa sinut tervetulleeksi myös muuhun kissoja tukevaan toimintaan. Muusta toiminnasta sinulle parhaiten osaavat kertoa Kisun hallituksen jäsenet.

Lähteet

- Kissan kotilääkäri
- Ensikotien kokemukset
- Kisu ry:n hallituksen päätökset
- Kisu ry:n toimijoiden facebookryhmä
- Clinivet Oy / <http://www.clinivet.fi/artikkelit.html>